

S. Sayısı : 93

Harb mükellefiyeti kanunu lâiyhası ve Adliye, Dahiliye ve Millî müdafaa encümenlerinden mürekkeb Muhtelit encümen mazbatası (1/27)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/1732

11 - IV - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 7 - IV - 1939 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan harb teklifleri kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Müstaceliyet kaydile müzakeresine yüksek müsaadelerini rica ederim.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Kanunun mucib sebepleri

Umumî ve kısmî seferberlik ilânı halinde ordu ihtiyaçlarını temini için harb teklifleri tarhı gerek milletler arası hukukunun ve gerek her devletin millî hukukunun tanınmış olduğu ve Teşkilâtı esasiye kanununun 74 nönü maddesi mücibince Devletimizin de tevziz ettiği millî ve askerî bir zarurettir.

Büyük harbin ilânında ordu ile halkın bu hu ustaki müteakabil hak ve vazifelerini tayin eden kanunî hükümlerin mevcut olmaması yüzünden her iki taraf bir çok zararlara düşer olmuş ve o sıralarda görülen lüzuma mebni seferberlikte askerî iskân ve konaklama hususlarını tayin için bir kanun ve kezalik deniz vasıtalarının tedariki için de diğer bir kanun neşrine mecburiyet hâsıl olmuş ve fakat sınaî müesseseler ve kömür ve sair maden ocakları gibi mühim müesseselere konulan harb teklifleri dolayısıyla umumî hükümlere tevfikân bir çok zararlar ve tazminatlar tediyeye edilmiş ve bilhassa o zamanlarda yabancı ellerde bulunan demiryollarına harb teklifi konulamamış ve müessesesinin ifade ettiği manaya göre vaziyet edilerek tarifeleri veçhile pek büyük yekûn tutar bir çok paralar verilmiştir.

İstiklâl harbi devam ettiği sırada dahi bu husustaki noksanlar kendini göstermiş ve fakat alınan malların bedelleri tesviye edilmek suretile halkta ve alâkalılarda uyandırılan itimad hissinin faideleri ve semereleri bu harb sırasındaki tecrübelerle sabit olmuştur.

Bütün bu düşünceler ve zamanımızın tacil ettiği zaruretler dolayısıyla ordumuzun bu noksanını ikmal edecek bir tarzda senelerce yapılan tecrübeler ve çalışmaların ve yabancı orduların mümasil kanunları üzerinde yapılan incelemelerin mahsulü olarak bağlı kanun lâiyhası tanzim olunmuştur.

Adliye, Dahiliye ve Millî Müdafaa encümenlerinden mürekkeb Muhtelit encümen mazbatası

T. B. M. M.

Adliye, Da. ve Millî Mü. Muhtelit En.

Esas No. 1/27

Karar No. 41

30 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Millî Müdafaa vekilligince hazıranb İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve Başvekâletin 6/1732 sayılı ve 11 nisan 1939 tarihli tezkeresile gönderilmiş bulunan harb teklifleri kanunu lâyihası Büyük Meclisin kararile Adliye, Dahiliye ve Millî Müdafaa encümenlerinden müteşekkil Muhtelit encümenine havale buyurulmuş olmakla Millî Müdafaa vekili ve diğer alâkalı vekâletlerin mümessilleri hazır bulunduğu halde tedkik ve mü-talea olundu:

Yeni teknik ve keşiflerle harb silâhlarında husule gelen büyük değişiklikler neticesi bu gün milletler arasında zuhur eden müsellâh ihtilâflar, artık eskiden olduğu gibi yalnız iki tarafın orduları arasındaki mücadeleden ibaret kalmayıp iki milletin maddî ve manevî bütün imkânları ve mevcudiyetleriyle karşı karşıya gelmeleri şeklinde tecelli etmektedir. Bu itibarla hemen bütün milletler ona göre hazırlanmakta, teşkilatlanmakta ve millî enerji ve serveti en kısa bir zaman zarfında bir gaye etrafında toplayabilmek için mevzuatlarında icab eden değişiklikleri yapmış bulunmakta veya yapmaktadırlar. Nettekim bir çok milletler harb zamanında veya fevkalâde hallerin zühuru halinde tatbik edilmek üzere normal zamandaki mevzuattan ayrı büyük kodlar vücutte getirmişlerdir. Hükümetin mucib sebeplerinde de söylendiği gibi seferberlikte askerî iskân ve konaklamağa ve deniz vesaitinin tedarikine dair müteferrik ve nakâfi hükümleri ihtiva eden bir iki kanun istisna edilirse mevzuatımız bu hususta büyük boşluklar arz etmektedir. Kanun lâyihası bu boşlukları doldurmağa matuf ve aynı zamanda memleket müdafaası mükellefiyetinin bütün vatandaşlar arasında ayrı, gayrı gözetmiyerek malik buldukları imkânlar dairesinde adilâne tevzii ve alınan malların veya yaptırılan hizmetlerin de bedelleri tamamen ödenmek esaslarına müstenid bulunması itibarile encümenimizce şükranla karşılanmıştır.

Encümenimizin kanun lâyihası üzerinde yap-

tığı değişikliklere aid mucib sebepler sırasile aşağıda gösterilmiştir:

Kanunun unvanı üzerinde duran encümenimiz bu kanunun yalnız harb zamanında tatbik edilmeyip bazı hükümlerinin sulh zamanında ve fevkalâde hallerde yapılacak olan seferberliğe hazırlık esnasında da tatbik edileceğini düşünerek kanunun adını millî müdafaa mükellefiyeti kanunu olarak değiştirmeyi münasib görmüştür.

Birinci maddedeki alelâde vasıtalar tabirinin şümul derecesi üzerinde duran encümenimiz bunun ordunun hazarî yani mevcut askerî vasıtalarla yapamıyacağı manasına olduğunda mutabık kalmıştır.

Üçüncü maddedeki askerî otorite tabirinin muayyen bir askerî makamı ifade edemeyeceği ve bunun istenilen mükellefiyetin mahiyetine ve tatbik edileceği zaman ve mekâna göre o mahalle ve işe hâkim olan en büyük yani kumanda salâhiyetini haiz olan makam demek olduğu kabul edilmiş ve daha menus olması itibarile ciheti askeriye şeklinde değiştirilmiştir.

6 ncı maddedeki müstahkem mevkiler tabirinin pek dar olduğu, halbuki müstahkem mevki sayılamıyacak olan harb mevkilerinde de sivil ahali bulunabileceği ve bunların işe ihtiyaçlarının da millî müdafaa mükellefiyeti yolile temini zarureti hâsıl olabileceği düşünülerek maddedeki müstahkem mevkiler tabiri harb mevkileri olarak düzeltilmiştir.

Millî müdafaa mükellefiyetini tatbik edecek olan komisyonların sureti teşkilinde halkın daha kuvvetle temsil edilebilmesini teminen idare heyetinden seçilecek aza yerine ticaret ve sanayi odasından bir zatin bulunması ve oda bulunmayan yerlerde ise belediyeden iki aza alınması ve bu komisyonlara vazifeleri itibarile seferberlik müdür veya memurlarının da iştiraki kabul edilmiş ve vilâyet ve kaza komisyonlarına izafeten muamele yapacak olan nahiyeye ve köy komisyonlarının tazminat ve ödeme işlerini ya-

pamamaları ve belediye teşkilâtı olduğu halde mülkî teşkilât olmayan yerlerde komisyona belediye reisinin reislik etmesi muvafık görülmüş ve ayrıca komisyonun müzakere ve karar nisabına dair hüküm de ilâve olunmuştur.

İskân veya konaklama suretile işgal edilmiş bulunan binaların boşaltılmasından bâhis olan 19 ncu madde hükmünü hem Hazinenin, hem de vatandaşların hukukunu muhafaza bakımından encümenimiz yeni baştan tesbit etmiş ve tahliye olunan binanın sahibi veya birlikte sakin olan aileleri efradından bir kimse bulunmadığı takdirde işgalden mütevellid her hangi bir hasar vukua gelip gelmediğini millî müdafaa mükellefiyeti komisyonunun resen tesbit eylemesi ve keyfiyeti mal sahibinin itiraz hakkını kullanabilmesini teminen bir ay müddetle ilân etmesi esas kabul olunmuştur.

Parasız iskân ve konaklamadan bâhis olan 22 nci maddenin birinci fıkrasında yedi günlük müddet fazla görülerek beş güne indirilmiştir.

Tahririn kısa bir zamanda ikmalini teminen nakil vasıtalarının bir yerde toplatılmasına cevaz veren 27 nci madde dahi bu toplantının halkın zarardide olmaması için yığınca meydan verilmiyecek bir şekilde olması ve toplantı merkezinin köylerden ancak on kilometre mesafede bulunması esas dahilinde değiştirilmiştir.

Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alacak nakil vasıtalarının cins ve miktarının Millî Müdafaa vekâletince tesbit olunacağına dair olan 33 ncü maddeye fevkalâde hallerden bu salâhiyetin mahallin en büyük komutanı tarafından kullanılabilmesine dair hüküm ilâve edilmiştir.

6, 7 ve 8 nci fasıllar mevzubahs edilen demiryollarında, deniz ve hava yollarında ve deniz ve hava vasıtalarında, limanlarda mahrukat madenlerinde ve smaî müesseselerde tatbik olunacak Millî Müdafaa mükellefiyetlerine aid hükümler aynı esas etrafında toplanmıştır. Şöyle ki: Bunlardan hükmî ve hakikî hususî şahıslara aid olanlara ciheti askeriyeye vaziyet olunarak işletilebileceği gibi idare ve müesseselerine bağlı teşekküllere de devrolunabilecektir.

Devlet idare ve müesseselerine aid olanlarının ise yalnız başkumandanlık emrine girmeleri ve işletilmeleri hususunun yine kendi idarelerinde bırakılması ancak katği ihtiyaç ve zaruret halinde bunlardan münferid bir kısmının ciheti askeriyeye doğrudan doğruya işletilebilmesi ve kül ha-

linde ciheti askeriyeye devri icab ettiği takdirde bunun ancak İcra Vekilleri Heyeti kararile yapılabilmesi esas kabul olunmuş ve bu fasıllardaki maddeler bu şekilde tanzim edilmiştir.

Ödeme işlerine aid fasılda da usule aid bazı değişiklikler yapılmış ve 6, 7, 8 ve 9 ncu fasıllarda yazılı şirketlere ve şahıslara aid müesseselerin ciheti askeriyeye namna işletilmesinden veya vesait, levazım, mamûl ve mahsullerine vaziyet edilmesinden doğacak tazminat miktarını takdir edecek olan komisyonun sivil azalarının Millî Müdafaa vekâleti tarafından tayin edilmeyib alâkalı vekâletler tarafından tayin edilmesi ve bu komisyonların aza adedlerinin üçten aşağı ve yediden yukarı olmaması kabul olunarak bu hususa dair hükümler ilâve olunmuştur.

Diğer maddelerde de esasa taallük etmeyen bazı değişiklikler yapılmıştır.

Kanun lâyihasının memleketin mühim ve müstacel bir ihtiyacını karşılama itibarile müstacelen müzakeresinin Yüksek Meclise arz ve teklifi kararlaştırılmıştır.

Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ad., Da. ve M. M.
encümenlerin mürekkebi Muh. En.

Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Rize	Kayseri
<i>Münir Çağıl</i>	<i>Fuad Sirmen</i>	<i>Suad Ürgüplü</i>
Ankara	Diyarbakır	Antalya
<i>Fevzi Daldal</i>	<i>K. Sevüktekin</i>	<i>Numan Aksoy</i>
Balıkesir	Bingöl	Bursa
<i>O. Niyazi Burcu</i>	<i>Feridun Fikri</i>	<i>Fazlı Güleç</i>
Bursa	Çanakkale	Çankırı
<i>F. Güvendiren</i>	<i>H. E.</i>	<i>Dr. A. Arkan</i>
Çorum	Çoruh	Erzincan
<i>İ. Kemal Alpars</i>	<i>Atıf Tüzün</i>	<i>A. Fırat</i>
Edirne	Erzurum	Erzurum
<i>O. Şahinbaş</i>	<i>Aziz Akyürek</i>	<i>Ş. Koçak</i>
Erzurum	Erzurum	Gümüşane
<i>S. Altuğ</i>	<i>Z. Soydemir</i>	<i>Ziya ZARBUN</i>
İzmit	İzmir	Kars
<i>Dr. H. Ş. Erel</i>	<i>M. R. Mimaroglu</i>	<i>Ş. Karacan</i>
Kars	Kars	Konya
<i>E. Özoğuz</i>	<i>Z. Orhon</i>	<i>Vehbi Bilgin</i>
Kocaeli	Malatya	Malatya
<i>Salâh Yargı</i>	<i>O. Koptagel</i>	<i>Emrullah Barkan</i>
Manisa	Mardin	Muğla
<i>Refik İnce</i>	<i>Edib Ergin</i>	<i>S. Güney</i>

Rize	Samsun	Samsun	Urfa	Trabzon	Zonguldak
Saim Ali	M. F. Engin	R. Barkın	Ahmed Yazgan	A. F. Barutçu	İ. E. Bozkurt
Seyhan	Sinob	Tekirdağ	Zonguldak	Yozgad	Yozgad
Sinan Tekelioğlu	C. Atay	C. Uybadın	Rifat Vardar	Z. Arkant	C. Arat

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Harb mükellefiyeti kanunu lâyihası

Birinci fasıl

Umumî hükümler

MADDE 1 — Genel veya kısmî seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde yapılacak seferberlik hazırlıkları ile kıtaların tecemmüleri esnasında alelâde vasıtalarla elde edilemeyen bütün askerî ihtiyaçları veya hizmetleri bu kanunun hükümleri dairesinde vermeğe veya yapmağa her şahıs borçludur.

Bu mükellefiyetlerin Türk topraklarının hepsi veya bir kısmı üzerinde yapılmasına başlanacağı zamanı İcra Vekilleri Heyeti tayin eder.

MADDE 2 — Bu kanunun 20 nci maddesinde yazılı istisnalardan başka verilen her şey veya yapılan her hizmet için sahibine kıymeti tutarınca tazminat verilir.

MADDE 3 — Bu kanunun koyduğu mükellefiyetin tatbikını istemek salâhiyeti ancak askerî otoriteye aiddir.

Harb mükellefiyeti, yazılı ve imzalı kâğıdlarla yapılır. Bu kâğıdlarda mükellefiyetin mahiyeti, miktarı ve mümkün oldukça devam müddeti gösterilir. Yapılan mükellefiyete karşı bir makbuz verilir.

MADDE 4 — Harb mükellefiyetinin halkın kabiliyeti ve mevcut menba ile mütenasib olarak tatbikı şarttır.

MUHTELİT ENCÜMENİN DEĞİŞTİRİŞİ

Millî müdafaa mükellefiyeti kanunu lâyihası

Birinci fasıl

Umumî hükümler

MADDE 1 — Umumî veya kısmî seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde yapılacak seferberlik hazırlıkları ile kıtaların tecemmüleri esnasında, alelâde vasıtalarla temin edilemeyen bütün askerî ihtiyaçları veya hizmetleri bu kanunun hükümleri dairesinde vermeğe veya yapmağa her şahıs borçludur.

Bu mükellefiyetlerin Türk topraklarının tamamı veya bir kısmı üzerinde yapılmasına başlanacağı zamanı, İcra Vekilleri Heyeti tayin eder.

MADDE 2 — Millî müdafaa mükellefiyetinin halkın kabiliyeti ve mevcut menbaları ile mütenasib olarak tatbikı şarttır.

MADDE 3 — Bu kanunda yazılı istisnalardan başka verilen her şey veya yapılan her hizmet için sahibine değerince tazminat verilir.

MADDE 4 — Bu kanunun koyduğu mükellefiyetin tatbikını istemek salâhiyeti ancak ciheti askeriyeye aiddir.

Tatbikı istenilen mükellefiyetin mahiyetine ve mahal ve zamanına göre bu salâhiyetin hangi askerî makamlar tarafından kullanılacağı nizamname ile tesbit olunur.

Her teklif yazılı ve imzalı kâğıdlarla yapılır. Bu kâğıdlarda mükellefiyetin mahiyeti, miktarı ve mümkün oldukça devam müddeti gösterilir. Yapılan mükellefiyete karşı bir makbuz verilir.

MADDE 5 — Smaî müesseselerin, esas işleri haricindeki imalâta çalıştırılmak üzere konulacak harb mükellefiyeti muamelesi ancak Millî Müdafaa tarafından verilecek emir üzerine yapılır.

MADDE 6 — Fevkalâde veya acele hallerde Millî Müdafaa vekilinin veyahud bir mevkiin müdafaasına memur kıtaların en büyük komutanının emrile müstahkem mevkiilerde bulunan ahalinin iâşe ihtiyaçları dahi harb mükellefiyeti yolile tedarik olunabilir.

İkinci fasıl

Harp mükellefiyeti yolile tedarik olunacak maddeler

MADDE 7 — Harb mükellefiyeti yolile tedariki caiz olan askerî ihtiyaçlar başlıca aşağıda yazılı olanlardır :

I - Erleri, kıtaları ve bütün asker hayvanlarını barındırmak için sahiblerine katği lüzumu olmayan ve ordunun her türlü vazife ve hizmetlerine müteallik levazım ve teçizatının konulmasına saklanmasına ve askerî memur ve müstahdemlerin vazifelerini ifa etmesine yarayan binalar,

II - Orduya lâzım olan yiyecek, içecek ve giyecek maddeleri, hayvanlara lâzım olan hububat, ot ve saman,

Binalara yerleştirilen ve ordugâhta bulunan kıtalara lüzumlu yatak otu ve saman,

III - Binek ve nakil hizmet için orduya yarayan motörlü ve motörsüz her nevi kara nakil vasıtaları,

Yük ve koşum hayvanları (mevcud)

« Semer, yular, hamut, her nevi koşum mevaddı gibi levazımile ve binek hayvanları var ise eyer takımı ile ve motörlü vasıtalar yedek alât ve edevat ve parçalarile ve icabında sürücü, arabacı ve şoförlerle beraber »,

IV - Bütün müstahdemin ve mürettebatı ile beraber deniz, göl, nehir ve kanallarda bulunan gemiler ve her türlü cer ve nakil vasıtaları,

V - Mürettebat ve müstahdemini ile ve bütün malzemesile beraber hava nakil vasıtaları,

VI - Değirmenler, fırınlar, fabrikalar, smaî müesseseler,

VII - Her nevi inşaata, tamirlere ve sair askerî işlere lüzumlu olan her nevi malzeme, va-

MADDE 5 — Zarurî hallerde Millî Müdafaa vekilinin veyahud bir mevkiin müdafaasına memur kıtaların en büyük komutanının emrile harb mevkiilerinde bulunan ahalinin iâşe ihtiyaçları dahi Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedarik olunabilir.

İkinci fasıl

Millî müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedarik olunacak maddeler

MADDE 6 — Millî müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedariki caiz olan askerî ihtiyaçlar başlıca aşağıda yazılı olanlardır :

I - Erleri askerî şahısları kıtaları ve bütün asker hayvanlarını barındırmak için ve ordunun her türlü vazife ve hizmetlerine müteallik levazım ve teçizatının konulmasına, saklanması ve askerî memur ve müstahdemlerin vazifelerini ifa etmesine yarayan ve sahiblerine katği lüzumu olmayan binalar,

II - Orduya lâzım olan yiyecek, içecek ve giyecek maddeleri, hayvanlara lâzım olan hububat, ot ve saman,

Binalara yerleştirilen ve ordugâhta bulunan kıtalara lüzumlu yatak otu ve saman,

III - Binek ve nakil hizmeti için orduya yarayan motörlü ve motörsüz her nevi kara nakil vasıtaları,

Binek, yük ve koşum hayvanları mevcut semer, yular, hamut her nevi koşum mevaddı gibi levazımı ile ve binek hayvanları, var ise, eyer takımı ile ve motörlü vasıtalar yedek alât ve edevat ve parçalarile ve icabında sürücü; arabacı ve şoförlerle beraber,

IV - Bütün müstahdemin ve mürettebatı ile beraber deniz, göl, nehir ve kanallarda bulunan gemiler ve her türlü cer ve nakil vasıtaları,

V - Mürettebat ve müstahdemini ile ve bütün malzemesile beraber hava nakil vasıtalar,

VI - Değirmenler, fırınlar, fabrikalar, smaî müesseseler,

VII - Her nevi inşaata, tamirlere ve sair askerî işlere lüzumlu olan bilûmum malzeme, va-

sırtalar, aletler, makineler ve cihazlar,

VIII - Kılavuzlar, sailer, her türlü askerî hizmete lüzumlu işçi,

IX - Cephe ve asker veya sivil sıhhat teşkilâtı olmayan sair yerlerde yaralı ve hasta askerlere, işbu teşkilâta gidebilecek veya sevkolunabilecek bir hale gelinceye kadar, mahallî idare veya köy heyetlerince münasib binalar veya evlerde yatırılıp bakmak hizmeti,

X - Askerî teslihata, teçhizata, melbusata, ilâçlara ve pansuman malzemelerine, müteallik her türlü eşya ve tıbbî ve cerrahî alet ve cihazlar ve yatak takımı ve her türlü hastane eşya - sma ve konaklamaya aid her türlü eşya ve maddeler,

XI - Askere yarar sair her türlü maddeler.

Seferberlikten gayri hallerde bu maddenin yalnız ilk beş fıkrasında yazılı olanlara harb mükellefiyeti konulabilir.

Üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarda yazılı olan hayvanlar ve koşum hayvanı ve koşum maddeleri ile nakil vasıtaları, su ve hava nakil ve cer vasıtaları seferberlikten başka hallerde her defasında yalnız en çok on gün için harp mükellefiyeti yolile alınabilir.

MADDE 8 — 7 nci maddede gerek harb mükellefiyeti vazolunan müessesesi dahilinde ve gerek sürücüsü olduğu nakil vasıtası başında çalıştırılmak üzere hakkında şahsen harp mükellefiyeti tatbik olunan kimselerden askerlik mükellefiyeti dahilinde olanlar, istenildiği halde askerî hizmetlerini buralarda görebileceklerdir. Askerlik mükellefiyeti haricinde bulunanlara istihdamları devam ettikçe ücret veya yevmiye veya tazminat verilir.

Bunların hal ilcasile kendilerini iâşe edememeleri, hastalanmaları, malûliyetleri veya vefatları halinde haklarında mükellefiyet dahili emsali gibi muamele yapılır.

Üçüncü fasıl

Hrb mükellefiyetinin tatbik şekli

MADDE 9 — Her vilâyet ve kaza merkezinde en büyük mülkiye memurunun reisliği altında en büyük maliye memuru veya tevkil edeceği

sırtalar, aletler, makineler ve cihazlar,

VIII - Her türlü cer ve nakil vasıtaları ile hareket istihsal eden diğer vesait için muktazi kömür, benzin, mazot, yağ ve sair mevad,

IX - Kılavuzlar, sayiler, her türlü askerî hizmete lüzumlu işçiler,

X - Cephe ve asker veya sivil sıhhat teşkilâtı olmayan sair yerlerde yaralı ve hasta askerlere, işbu teşkilâta gidebilecek veya sevk olunabilecek bir hale gelinceye kadar, mahallî idare veya köy heyetlerince münasib binalar veya evlerde yatırılıp bakmak hizmeti,

XI - Askerî teslihata, teçhizata, ilâçlara ve pansuman malzemelerine müteallik her türlü eşya ve tıbbî ve cerrahî alât ve cihazlar, yatak takımı ve konaklamağa aid her türlü eşya ve maddeler,

XII - Askerî ihtiyaçlar için zarurî olan sair her türlü maddeler ve hizmetler,

Seferberlikten gayri hallerde bu maddenin yalnız ilk beş fıkrasında yazılı olanlara Millî müdafaa mükellefiyeti konulabilir.

Üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarda yazılı olan hayvanlar ve koşum hayvanı ve koşum maddeleri ile nakil vasıtaları su ve hava nakil ve cer vasıtaları seferberlikten başka hallerde her defasında yalnız en çok on gün için millî müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınabilir.

MADDE 7 — 6 ncı maddede gerek millî müdafaa mükellefiyeti vazolunan müessesesi dahilinde ve gerek sürücüsü olduğu nakil vasıtası başında çalıştırılmak üzere hakkında şahsen millî müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan kimselerden askerlik mükellefiyeti haricinde bulunanlara istihdamları devam ettiği müddetçe ücret veya yevmiye veya tazminat verilir.

Bunların hal ilcasile kendilerini iâşe edememeleri, hastalanmaları, malûliyetleri veya vefatları halinde haklarında askerlik mükellefiyet dahili emsali gibi muamele yapılır.

Üçüncü fasıl

Millî müdafaa mükellefiyetinin tatbik şekli

MADDE 8 — Her vilâyet ve kaza merkezinde en büyük mülkiye memurunun reisliği altında en büyük maliye memuruna askerlik şube re-

zat ile askerlik şube reisi, askerlik şubesi bulunmayan yerlerde jandarma komutanından ve idare heyeti ile belediye meclisinden seçilecek birer azadan mürekkeb harb mükellefiyeti komisyonları bulunur.

İcabında bu komisyonlara izafeten muamele yapmak üzere nahiye merkezlerinde nahiye müdürünün reisiği altında komisyonlar teşkil olunur. Bu komisyonlara nahiye jandarma komutanı ve var ise belediye reisi de aza sıfatile girer.

Karyelerde bu vazifeler komisyonlara izafeten ihtiyar heyetleri tarafından görülür. Bu komisyonlar hazar vaktinde Millî Müdafaa vekâletinden verilecek talimat dairesinde ihşai ve ihzarî tedkikler yaparlar. Birinci maddede tasrih edilen hallerde İcra Vekilleri Heyetinin kararına dayanarak Millî Müdafaa vekili tarafından verilecek emir üzerine bu kanunun hükümlerini tatbika başlarlar.

MADDE 10 — Harb mükellefiyetleri harb mükellefiyetleri komisyonları vasıtasile tatbik olunur. Her türlü teslimler askerî makamlarca tayin olunacak tesellüm heyetlerine makbuz mukabilinde yapılır. Bu makbuzların ziri ayrıca harb mükellefiyeti komisyonları tarafından tasdik olunarak alâkalıya verilir.

isi askerlik şubesi bulunmayan yerlerde jandarma komutanından ve belediye ile ticaret ve sanayi odası tarafından seçilecek birer zatten mürekkeb bir millî müdafaa mükellefiyeti komisyonu bulunur. Ticaret ve sanayi odası bulunmayan yerlerde belediyeden iki aza seçilir.

Seferberlik müdür veya memuru bulunan yerlerde bu müdür veya memur komisyonun tabîi azasından olup büro ve yazı işlerini de görürler.

Komisyon mürettep adedinin yarısından bir fazlasile toplanır ve mevcudun ekseriyetile karar verir. Reylerde tesavî halinde reisin bulunduğu tarafın reyî kabul olunur.

Tazminat ve ödeme işleri hariç olmak üzere müstacel hususlarda Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonlarına izafeten muamele yapmak üzere Nahiye merkezlerinde, nahiye müdürünün reisiği altında jandarma komutanı ve varsa belediye reisinden, yok ise nahiye merkezinin muhtarından ve köylerde muhtar ve ihtiyar heyetini teşkil edenlerden mürekkep muvakkat birer tâli komisyon teşkil olunabilir. Mülkî teşkilât olmayan yerlerde komisyon belediye resinin reisiği altında kurulur.

Bu tâli komisyonların teşkili alâkadar Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonu kararile yapılır. Müstacel olup da muhabereye imkân bulunmazsa bu komisyonlar o işe mahsus olmak üzere kendiliğinden teşekkül edebilir.

Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları hazar vaktinde Millî Müdafaa vekâletinden verilecek emir dairesinde ihşai ve ihzarî tedkikler yaparlar.

MADDE 9 — Millî Müdafaa mükellefiyetleri Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları vasıtasile tatbik olunur.

Eğer bir mahalde Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonu bulunmaz ve yahud bir mükellefiyetin acele tatbikına zaruret hâsıl olup da usulü dairesinde komisyona müracaata imkân bulunmazsa mükellefiyet doğrudan doğruya ciheti askeriyeye tatbik olunabilir.

Her türlü teslimler askerî makamlarca tayin olunacak tesellüm heyetlerine makbuz mukabilinde yapılır. Bu makbuzların ziri ayrıca Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından tasdik olunarak alâkalıya verilir.

MADDE 11 — Harb mükellefiyeti komisyonları, istenilen şeyi mevcut olan ve olmayan mükellef ahali üzerine tarh ve tevzi eder. Bu tevziin herkese ayırtsız ve fakat mevcudlarına göre bir nisbet dahilinde yapılması lâzımdır.

Mükelleflerin gaybubeti halinde komisyonlar bu gibilere aid hisselerin ne suretle istifası lâzım geleceğini kararlaştırarak halin icab ettirdiği bütün tedbirleri alır.

Bir köyün ihtiyar heyeti bu kanun hükümlerine göre istenilen her hangi bir şeyi bütün masrafları köy sandıklarından ödemek suretile tedarik ederek verebilir.

Dördüncü fasıl

Harb mükellefiyeti yolile iskân ve konaklama

MADDE 12 — Tevakkuf veya yürüyüş halinde bulunan askerî kıtalara mensub subay ve erat ve bunlara aid hayvan, eşya ve malzeme askerî binaların mevcut olmaması veya kâfi gelmemesi halinde evvelce yazım neticesinde kabiliyeti tesbit edilmiş olan Devlete, hususî idarelere, belediyelere, vakfa, cemaatlara, şirketlere, cemiyetlere aid bina, ahır ve mağazalara ve ambarlara ihtiyaca göre sıra ile vaziyet ve bunların da kâfi gelmemesi halinde boş olanlarından başlayarak ahaliye aid olanlara müracaat edilerek oralarda ibate ve muhafaza edilirler. Bu yerleşme ya sahiblerinin menabii göz önünde tutularak ve subaylara rütbelerine göre daha müsaid yerler tahsis olunarak iskân namı altında veya bu şartlara riayet edilmiyerek ihtiyaç nisbetinde ve yerlerin istiab kabiliyetleri derecesinde ve fakat yine içinde oturanların oturma hakları muhafaza edilerek konaklama tarzında yapılır.

Sükna hakkı yalnız yatmağa mahsus odaya şamil olup bina sahiblerine, yatak, kap kacak vermek mecburiyetini tahmil etmez.

İhtiyaç görülen ambar, mağaza ve ahırlar için de aynı suretle muamele olunur.

Tevakkuf halinde geçici müfrez kıtalar ve münferid askerî şahıslar şehirlerde, kasabalarda, köylerde ve münferid hanelerde hep bu tarzda yerleştirilir.

MADDE 10 — Tesellüm heyetlerinin kurulum tarzı nizamname ile tesbit olunur.

Millî müdafaa mükellefiyeti komisyonları, istenilen şeyi mevcut olan ve olmayan mükellef ahali üzerine tarh ve tevzi eder. Bu tevziin herkese ayırtsız ve fakat mevcudlarına göre bir nisbet dahilinde yapılması lâzımdır.

Mükelleflerin gaybubeti halinde komisyonlar bu gibilere aid hisselerin ne suretle istifası lâzım geleceğini kararlaştırarak halin icab ettirdiği bütün tedbirleri alır.

Dördüncü fasıl

Millî müdafaa mükellefiyeti yolu ile iskân ve konaklama

MADDE 11 — Tevakkuf veya yürüyüş halinde bulunan askerî kıtalara mensub askerî şahıslar ve erler ve bunlara aid hayvan, eşya ve malzeme askerî binaların mevcut olmaması veya kâfi gelmemesi halinde evvelce yazım neticesinde kabiliyeti tesbit edilmiş olan Devlete, hususî idarelere, belediyelere, vakfa, cemaatlara, şirketlere ve cemiyetlere aid bina, ahır ve mağazalara ve ambarlara ihtiyaca göre sıra ile vaziyet ve bunların da kâfi gelmemesi halinde boş olanlarından başlayarak ahaliye aid olanlara müracaat edilerek oralarda ibate ve muhafaza edilirler. Bu yerleşme ya sahiblerinin membarları göz önünde tutularak iskân namı altında veya bu şartlara riayet edilmiyerek ihtiyaç nisbetinde ve yerlerinin istiab kabiliyetleri derecesine ve fakat yine içinde oturanların oturma hakları muhafaza edilerek konaklama tarzında yapılır.

İskân ve konaklama bina sahiblerine, yatak, kab kacak vermek mecburiyetini tahmil etmez.

İskân edilen yerlerde su ve elektrik gibi şeyler ücretli ise bunların ciheti askeriyece istihlak edilen mikdarı ödenir.

İhtiyaç görülen ambar, mağaza ve ahırlar için de aynı suretle muamele olunur.

Tevakkuf halinde geçici müfrez kıtalar ve münferid askerî şahıslar şehirlerde, kasabalarda, köylerde ve münferid hanelerde hep bu tarzda yerleştirilir.

Yukarıda yazılı hallerde bina sahiblerinin iktisadî faaliyetleri ihlâl edilmez.

MADDE 13 — 12 nci maddede yazılı bina, ahır ve mağazalar 9 ncu maddede yazılı salâhiyetli heyetler tarafından askerî makamlarca da muvafık görülmek şartile tedarik olunur.

Bu binaların işgaline mukabil sahiblerine usulüne göre kira bedeli verilir.

MADDE 14 — Gerek iskân ve gerek konaklama için işgal olunabilecek bütün binalar, müesseseler, ambarlar, mağazalar, ahırlar ile bunların istiaab kabiliyetleri her sene nakil vasıtaları tahrir heyetleri tarafından yazılır ve tanzim olunacak cetveller mahallin harb mükellefiyeti komisyonlarına verilir.

MADDE 15 — Askerî kıtaların iskânı veya konaklaması lâzımgeldiği hallerde bunların oraya varacakları gün askerî makamlar tarafından mahallin harb mükellefiyeti komisyonlarına bildirilir. Bu komisyonlar gösterilecek harb mükellefiyeti emri üzerine birliklerin mümkün olduğu kadar toplu bir halde yerleştirilmelerini temin edecek surette tedbirler alırlar ve bu tedbirlere göre iskân varakaları yazarlar.

MADDE 16 — Yanlarında asker iskân edilecek veya konaklatılacak kimselerin sıfat ve memuriyetleri ve içtimaî vaziyetleri ne olursa olsun bunlar arasında hiç bir ayrılık gösterilemez.

Evlerinde erkeksiz yaşayan kadın ve kızların evlerine iskân veya konaklama yapılmaz.

Subaylar ve askerî memurlar vazife gördükleri yerlerde askerî makamlarca temin edilen binalarda oturmakta iseler bu yerler başkaca iskân ve konaklama mükellefiyetinden müstesnadır. Eğer bunlar tedarik ettikleri binalarda oturmakta iseler rütbelerine ve şahsî ihtiyaçlarına göre kendilerine ayrılması lâzımgelen miktardan fazla kalan yerlerde subaylar ve askerî memurlar ve erat iskân veya konaklama suretile yerleştirilebilir. Subay ve askerî memurlar dahi kendilerine aid olan hususî evler ve binalarda diğer ahali gibi iskân ve konaklama mükellefiyeti ile mükelleftirler.

MADDE 17 — Sükna mükellefiyetinin müsavî ve adaletli bir tarzda tevzi edilmiş olup olmadığı nakil vasıtalarını yazan veya kontrol eden heyetler tarafından kontrol edilir.

Alışık oldukları yatak odaları ev sahiblerine bırakılmalı ve fakat ev sahiblerinin, sükna mü-

MADDE 12 — 11 nci maddede yazılı bina, ahır ve mağazalar 8 nci maddede yazılı salâhiyetli komisyonlar tarafından askerî makamlarca da muvafık görülmek şartile tedarik olunur.

MADDE 13 — Gerek iskân ve gerek konaklama için işgal olunabilecek bütün binalar, müesseseler, ambarlar, mağazalar, ahırlarla bunların istiaab kabiliyetleri en az üç senede bir Millî müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından tesbit edilir.

MADDE 14 — Askerî kıtaların iskânı veya konaklaması lâzımgeldiği hallerde bunların oraya varacakları gün askerî makamlar tarafından mahallin Millî müdafaa mükellefiyeti komisyonlarına bildirilir. Bu komisyonlar gösterilecek millî müdafaa mükellefiyeti emri üzerine birliklerin mümkün olduğu kadar toplu bir halde yerleştirilmelerini temin edecek surette tedbirler alırlar ve bu tedbirlere göre iskân varakaları yazarlar.

MADDE 15 — Yanlarında asker iskân edilecek veya konaklatılacak kimselerin sıfat ve memuriyetleri ve içtimaî vaziyetleri ne olursa olsun bunlar arasında hiç bir ayrılık gözetilmez.

Evlerinde erkeksiz yaşayan kadın ve kızların evlerine iskân veya konaklama yapılmaz.

Subay ve askerî memurlar dahi kendilerine aid olan hususî evler ve binalardan diğer ahali gibi iskân ve konaklama mükellefiyeti ile mükelleftirler.

MADDE 16 — Sükna mükellefiyetinin müsavî ve adaletli bir tarzda tevzi edilmiş olup olmadığı Millî müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından kontrol edilir.

Seferberlikten gayri hallerde gaib şahısların ikametgâhlarına vaziyet olunmazsa da baş-

kellefiyetini bu vesile ile sui istimal etmelerine de mahal bırakmamalıdır.

Seferberlikten gayri hallerde gaib şahısların ikametgâhlarına vaziyet olunmaz ise de başka bir mahalde bedeli gaibe aid olmak üzere süknâ temin olunur.

Evvelce harb mükellefiyetine tâbi tutularak askerî makamların işgali altında bulunmuş olan umumî ve hususî binalar iskân ve konaklama mükellefiyetinin tevzii sırasında artık nazara alınmaz.

MADDE 18 — Askerî kıtaların iskân edildikleri veya konakladıkları binalarda sebep oldukları bütün zararlardan Devlet mesuldür. Sonradan ihtilâfı mucib olmamak için mümkün olan hallerde binaların ne halde oldukları, kullanılmak üzere bırakılmış eşya mevcut ise hal ve vasıfları işgal eden kıtadan bir zabıt ile mal sahipleri veya mümessilleri tarafından işgalden evvel imza edilecek bir zabıt varakası ile tesbit olunur.

MADDE 19 — Binaların boşaltılması:

I - Komutan mümkün oldukça gidiş günü ve saatini kıtanın hareketinden evvel harb mükellefiyeti komisyonuna bildirir. Komisyon da bunu mülk sahiplerine gidiş gün ve saatinden 12 saat evvel haber verir. Kıtanın amî olarak hareket etmesi ve gidişinden komisyona vaktinde haber verememesi halinde, muhtemel şikâyetlere cevap vermek üzere kıtanın hareketinden sonra 12 saat için o yerde bir subay bırakılır, bu subay harb mükellefiyeti komisyonu reisini görür ve keyfiyeti haber verir. Reis, var ise, şikâyetlerini bildirmeleri için tebliğ saatinden itibaren 12 saatlik bir mühlet verildiğini mal sahiplerine bildirir.

II - Malların zarara uğradığını iddia ile şikâyet etmek isteyen mal sahipleri şikâyetnamelerini kıtanın hareketinden evvel ve en geç hareketinden sonra 12 saat içinde müracaat tarihini ve saatini gösterir bir ilmühaber mukabilinde mahallî harb mükellefiyeti komisyonuna verirler. Komisyon bunları, münderecatın doğru olup olmadığını tesbit için kıtanın komutanına ve hareket etmiş ise bıraktığı zabite gönderir.

III - Eğer şikâyet varid görülmiyecek olur ise zabıt şikâyetnameyi, altına kabul edilmeme-

ka bir mahalde bedeli gaibe aid olmak üzere süknâ temin olunur.

Evvelce millî müdafaa mükellefiyetine tâbi tutularak askerî makamların işgali altında bulunmakta olan umumî ve hususî binalar iskân ve konaklama mükellefiyetinin tevzii sırasında artık nazara alınmaz.

MADDE 17 — Askerî kıtaların iskân edildikleri veya konakladıkları binalarda sebep oldukları bütün zararlardan Devlet mesuldür. Sonradan ihtilâfı mucib olmamak için mümkün olan hallerde binaların ne halde olduklarının, kullanılmak üzere bırakılmış eşya mevcut ise hal ve vasıflarının işgal eden kıtadan bir subay ile mal sahipleri veya mümessilleri tarafından işgalden evvel imza edilecek zabıt varakası ile tesbiti mecburidir. Bunun bir sureti komisyona diğer bir sureti alâkalı şahsa verilir.

MADDE 18 — Binaların boşaltılması:

Ciheti askeriye, iskân veya konaklama suretile işgal olunan binaların tahliyesinden Millî müdafaa mükellefiyeti komisyonunu haberdar eder. Mümkün olan ahvalde bu ihbar tahliyeden evvel yapılır. Komisyon ihbar üzerine keyfiyeti derhal mal sahiplerine veya birlikte sakin olan ailesi efradına tebliğ eder, bunlar mallarında bir hasar vukua geldiğini iddia ettikleri takdirde tebliği takib eden 24 saat zarfında komisyona müracaatla hasarın tesbitini isteyebilirler. Tahliye olunan binanın sahibi veya birlikte sakin olan aileleri efradından bir kimse bulunmadığı takdirde komisyon derhal işgalden mütevellid bir hasar vukua gelmiş olup olmadığını resen tesbit eder ve keyfiyeti bir ay müddetle ilânen tebliğ eder.

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen şekillerde tesbit edilen hasar miktarını kabul etmeyenler üç gün zarfında salâhiyettar mahkemeye müracaat ederler. Bu müddet zarfında müracaat etmeyenler artık ayrıca hasar iddiasında bulunamazlar.

si sebeblerini de yazarak komisyona iade eder. Komisyon bu yazının bir örneğini mal sahibine verir. Mal sahibi zarara uğrayan gayrimenkulün bulunduğu mahaldeki sulh hâkimine müracaat ederek iddia ettiği zararın tesbitini isteyebilir.

IV - Kıta, hareketlerinden sonra bir subay bırakmamış ise alâkalılar binalarının boşaltılmasından itibaren 12 saat zarfında mahallin sulh hâkimine ve bulunmadığı halde mahalli Hükûmetin en büyük mülkiye memuruna ve köylerde muhtarlara müracaatla şikâyetnamesini verir. Sulh hâkimi veya en büyük memur veya muhtar derhal mahalline azimetle keşif ve tahkikat icra ve bir zabıt varakası ile keyfiyeti tesbit eder. ve diğer harb mükellefiyeti muamelelerinde olduğu gibi hakkını müsbit olmak üzere bu zabıtnameyi alâkalıya verir.

Müstesna hallerde bu müddet 24 saate kadar uzatılabilir.

V - Mülkünde zarar vukubulan kimse muayyen mühlet içerisinde salâhiyetli makamlara müracaata imkân bulamamış ise sulh hâkimine müracaatla imkânsızlık sebeblerini ileri sürerek tahkikat icrasını isteyebilir.

Sulh hâkimi bu imkânsızlık sebeblerini kabul eederse keyfiyeti mahallî harb mükellefiyeti komisyonuna bildirir ve zararı tesbit ve tazmin miktarını tayin eder.

Sulh hâkiminin kararı temyiz olunamaz.

MADDE 20 — Aşağıdaki hallerde iskân ve konaklama parasızdır :

I - Seferberlik yapılan mmtakalarda ve seferberlik esnasında aynı kıtaların veya başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskân edildikleri veya konakladıkları yedi gün,

II - Toplanma mahalline giderken veya toplanma mahallinde aynı veya başka başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskânları veya konaklamaları hallerinde her ay için en çok üç gece,

III - Manevra yapan kıtaların iskânları veya konaklamaları hallerinde.

MADDE 21 — Askerî kıtaların iskânları veya konaklamaları parasız olduğu hallerde hayvanlardan çıkan gübreler mülk sahibine bırakılır. Sahiblerinin tazminat istemeğe haklı oldukları hallerde gübre Devlete kalır. Şu kadar ki

MADDE 19 — Binaların işgaline mukabil sahiblerine memleket rayicine göre takdir edilecek bir kira verilir. Aşağıdaki hallerde iskân ve konaklama parasızdır :

I - Seferberlik yapılan mmtakalarda ve seferberlik müddetince aynı kıtaların veya başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskân edildikleri veya konakladıkları ceman beş gün,

II - Toplanma mahalline giderken veya toplanma mahallinde aynı veya başka başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskânları veya konaklamaları hallerinde her ay için en çok üç gece,

III - Manevra yapan kıtaların iskânları veya konaklamaları hallerinde.

MADDE 20 — Askerî kıtaların iskânları veya konaklamaları parasız olduğu hallerde hayvanların gübreleri mülk sahibine bırakılır.

mülk sahiplerinin hak kazanacakları tazminat-
tan bedeli düşölmek şartile ve muvafakatlarile
gübre mülk sahibine bırakılabilir.

Beşinci fasıl

*Hazar ve seferde kara nakil vasıtalarına harb
mükellefiyeti tatbiki*

MADDE 22 — Nakil vasıtalarının hazarda
tahrir ve tasnifine ve kanunun birinci maddesin-
de yazılı hallerde harb mükellefiyeti tatbiki-
na ve celbine ve tesellüm komisyonuna ve bulun-
madığı halde askerlik şubesine teslimine aid bü-
tün işler, Millî Müdafaa vekâletinin emir ve
talimatı dahilinde, 9 ncü maddede yazılı harb
mükellefiyeti komisyonları tarafından yapılır.

A - Hazarda tahrir ve tasnif işleri

MADDE 23 — Harb mükellefiyeti tatbik
olunacak kara nakil vasıtaları şunlardır :

1 - Binmek için ve yük veya koşum hayvanı
olarak at, «aygır, iğdiş», kısrak, katır, merkeb,
deve, manda, öküz,

2 - Bunların çektiği her nevi araba, kızak,

3 - Bisiklet, binek otomobili, her büyüklük-
te yük otomobili, motosiklet, cer için traktör ve
emsali.

MADDE 24 — En az üç senede bir Millî Mü-
dafaa vekillığının tesbit edeceği zamanlarda
harb mükellefiyeti komisyonları tarafından na-
kil vasıtalarının tahriri yaptırılır. Nakil vasıta-
larının tahrir heyetinde :

Askerlik şube reisi veya şubeden bir subay,

Askerî bir baytar, bulunmadığı halde Hükü-
met veya belediye baytarı, bunlar da yok ise
hariçten serbest bir baytar ve bu da bulunmazsa
atlı sınıftan bir subay.

Şehir veya kasabalarda belediyenin seçeceği
bir kişi, köylerde köy muhtarları ve motörlü
kara vasıtalarını tahrir eden heyette baytar ye-
rine bir makine mütehassısı bulunur.

MADDE 27 — 24 ncü maddede yazılı heyet-
ler köy köy dolaşarak nakil vasıtalarını ve teç-
hizatını muayene ve tesbit ederler. Mıntakanın
geniş ve köy adedinin fazla olması yüzünden bu
tahririn uzun süreceği yerlerde bir kaç köyün
nakil vasıtaları bütün teçhizatıle merkezî bir

Beşinci fasıl

*Hazar ve seferde kara nakil vasıtalarına millî
müdafaa mükellefiyeti tatbiki*

MADDE 21 — Nakil vasıtalarının hazarda
tahrir ve tasnifine ve kanunun birinci madde-
sinde yazılı hallerde bu vasıtalara millî müdafaa
mükellefiyeti tatbikına ve celbine tesellüm ko-
misyonuna ve bulunmadığı halde askerlik şube-
sine teslimine aid bütün işler, Millî Müdafaa ve-
kâletinin emri dahilinde, 8 nci maddede yazılı
harb mükellefiyeti komisyonları tarafından ya-
pılır.

A - Hazarda tahrir, tasnif işleri

MADDE 22 — Millî müdafaa mükellefiyeti
tatbik olunacak kara nakil vasıtaları şunlardır :

1 - Binek, yük veya koşum hayvanı olarak at
(aygır, iğdiş), kısrak, katır, eşek, deve, manda,
öküz,

2 - Bunların çektiği her nevi araba, kızak,

3 - Bisiklet, binek otomobili, her büyüklük-
te yük otomobili, motosiklet, cer için traktör ve
emsali.

MADDE 23 — En az üç senede bir Millî
Müdafaa vekâletinin tesbit ettiği zamanlarda
harb mükellefiyeti komisyonları tarafından na-
kil vasıtalarının tahriri yaptırılır. Nakil vası-
talarının tahrir heyetinde :

Askerlik şube reisi veya şubeden bir subay,

Askerî bir baytar bulunmadığı halde Hükü-
met veya belediye baytarı bunlar da yok ise ha-
riçten serbest bir baytar ve bu da bulunmazsa
atlı sınıftan bir subay,

Şehir veya kasabalarda belediyenin seçeceği
bir kişi, köylerde köy muhtarı ve motörlü kara
vasıtalarını tahrir eden heyette baytar yerine bir
makine mütehassısı bulunur.

MADDE 24 — 23 ncü maddede yazılı heyet-
ler köy, köy dolaşarak nakil vasıtalarını ve
teçhizatını muayene ve tesbit ederler. Mınta-
kanın geniş ve köy adedinin fazla olması yü-
zünden bu tahririn uzun süreklî yerlerde bir kaç
köyün nakil vasıtaları bütün teçhizatıle merkezî

köyde toplatılarak muayene ve tahrir orada yapılır. Ancak bu merkezin köylerden 15 kilometreden fazla uzak olmaması ve toplanma gününün en az bir hafta evvel bildirilmesi suretile toplanmanın temin olunması lâzımdır.

MADDE 25 — Harb mükellefiyeti komisyonları senede bir defa eratın yoklamaları zamanında merkeze gelen köy ihtiyar heyetlerinin seçeceği adamları ve merkezde bu işleri gören belediye memurlarını komisyona çağırarak bütün nakliye vasıtaları hakkında verecekleri son malûmatı tahrir defterlerine kayid ve işaret ederler. Komisyonlar, o sene ikinci kânunun birinde yaş itibarile harb mükellefiyeti tatbikına elverişli olan hayvanlardan at, iğdiş ve kısraklara 4 - 15 (dahil) ve katırlarda 4 - 20 (dahil), eşeklerde 3 - 15 (dahil), manda ve öküzlerde 3 - 12 (dahil), develerde 4 - 11 (dahil), yaşında olanlarla üç yaşına (dahil) kadar olan tayların tahrir, tedkik ve tasnif işerini yaparlar.

Bunlar alındıktan sonra yine ihtiyaç hâsıl olursa Millî Müdafaa vekilliği daha yaşlılara müracaat etmek salâhiyetini haizdir.

Öküz cinsinden çift hayvanı yazımlarında ikiden fazla hayvan sahibleri deftere, hayvanları adedine göre, baştan itibaren sıra ile yazılırlar. İki hayvan sahibleri arasında sıra kura ile tayin olunur.

Hayvanların yaşları doğdukları senenin ikinci kânununun birinci gününden başlar.

MADDE 26 — Tahrir heyetlerinde çalışan serbest baytarlarla serbest makine mütehassıslarına bu vazifede kullanıldıkları müddetçe Millî Müdafaa bütçesinden vekâletçe tesbit edilecek miktarda ücret verilir.

Gerek bunlara ve gerekse tahrir heyetinde çalışan diğer memurlara harcırah kararnamesine göre Millî Müdafaa vekilliği bütçesinden harcırah verilir.

MADDE 28 — Tahrire tâbi nakil vasıtalarının başkalarına satılması veya herhangi bir sebeble elden çıkarılması halinde sahibleri kasabalarda harb mükellefiyetleri komisyonlarına ve köylerde ihtiyar heyetlerine ve aynı zamanda belediye teşkilâtı olan yerlerde lâğvedilen muhtar ve ihtiyar heyetleri vazifelerinin hangi dairelerce ifa edileceğinden bâhis 14-XII-1933

bir köyde toplatılarak ve fakat yığıntrya meydan verilmeyerek muayene ve tahrir orada yapılır. Ancak bu merkezin köylerden 15 kilometreden fazla uzak olmaması ve toplantı gününün en az bir hafta evvel bildirilmesi suretile toplanmanın temin olunması lâzımdır.

MADDE 25 — Tahrir heyetleri senede bir defa erlerin yoklamaları zamanında merkeze gelen köy ihtiyar heyetlerinin seçeceği adamları ve merkezde bu işleri de gören belediye memurlarını komisyona çağırarak bütün nakliye vasıtaları hakkında verecekleri son malûmatı tahrir defterlerine adedi fazla olanlar başa geçirilmek üzere kayid ve işaret ederler. Tahrir heyeti o sene ikinci kânunun birinde yaş itibarile millî müdafaa mükellefiyeti tatbikına elverişli olan hayvanlardan at, iğdiş, ve kısraklarda 4 - 15 (dahil) ve katırlarda 4 - 20, (dahil) eşeklerde 4 - 15, (dahil) manda ve öküzlerde 3 - 12, (dahil) develerde 4 - 15, (dahil) yaşında olanlarla üç yaşına (dahil) kadar olan tayların tahrir, tedkik ve tasnif işerini yaparlar.

Öküz cinsinden çift hayvanı yazımlarında ikiden fazla hayvan sahibleri deftere, hayvanları adedine göre, baştan itibaren sıra ile yazılırlar. İki hayvan sahibleri arasında sıra kura ile tayin olunur.

Hayvanların yaşları doğdukları senenin ikinci kânununun birinci gününden başlar.

MADDE 26 — Tahrir heyetlerinde çalışan serbest baytarlarla serbest makine mütehassıslarına bu vazifede kullanıldıkları müddetçe millî müdafaa bütçesinden vekâletçe tesbit edilecek miktarda ücret verilir.

Gerek bunlara ve gerekse tahrir heyetinde çalışan diğer memurlara harcırah kararnamesine göre Millî Müdafaa vekâleti bütçesinden harcırah verilir.

MADDE 27 — Tahrire tâbi nakil vasıtalarının başkalarına satılması veya herhangi bir sebeble elden çıkarılması halinde sahibleri kasabalarda Millî Müdafaa mükellefiyetletri komisyonlarına ve köylerde ihtiyar heyetlerine ve aynı zamanda belediye teşkilâtı olan yerlerde lâğvedilen muhtar ve ihtiyar heyetleri vazifelerinin hangi dairelerce ifa edileceğinden bahis

tarıhli nizamnamenin 6 ncı maddesinde yazılı belediye memurlarına bildirmeğe ve alanlarda kasabalarında veya köylerinde aynı makamlara yazdırmağa borçludurlar ve sonuncular daha evvel diğeri bir mahalde elden çıkarmışsalar o mahaldeki salâhiyetli makamlara yazdırırlar. Köy ihtiyar heyetleri ve yukarıda bahsolunan belediye memurları hazarda tahrir işlerinin ve seferde harb mükellefiyeti işlerinin vaktinde ve doğru olarak yapılmasını takib etmeğe ve kanunun dışında hareket edenleri komisyonlara haber vermeğe mecburdurlar.

MADDE 29 — İhtiyar heyetleri ve yukarıda bahsolunan belediye memurları her üç ay nihayetinde mntakalarındaki nakil vasıtalarının değışikliklerini mahalleri harb mükellefiyeti komisyonlarına bildirmeğe mecburdurlar.

*B - Motörsüz her türlü kara nakil vasıtalarına
harb mükellefiyeti tatbiki*

MADDE 30 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde ordu nakil hizmetleri için lüzumu olub 23 ncü maddede yazılı at (aygır, iğdiç), kısarak, katır, eşek, deve, öküz, manda ile bunların çektiği her türlü araba ve kızaklar ve bisikletler harb mükellefiyeti yolu ile alınabilir.

MADDE 31 — Harb mükellefiyeti tatbikinden istisna edilen nakil vasıtaları aşağıda yazılıdır :

I - Cümhur Reisinin istimaline mahsus atlar ve arabalar,

II - Memurların vazife ifası için kullanmasına mecbur oldukları atlar ve arabalar (bunların mikdarı İcra Vekilleri Heyeti kararile hazarda tesbit olunur),

III - Damızlık olduğu Hükümetçe tasdik edilmiş bütün hayvanlarla gebe olan ve altı ay (6 aylık dahil) lığa kadar yavrusu bulunan kısaraklar, merkebler ve develer, ,

IV - Harb teklifleri tatbikına tekaddüm eden senenin birinci kânununda 30 ncü maddede yazılı yaşlardan aşağı olan hayvanlar,

14 - XII - 1933 tarihli nizamnamenin altıncı maddesinde yazılı belediye memurlarına bildirmeğe ve alanlarda kasabalarda veya köylerde aynı makamlara yazdırmağa borçludurlar. Bu sonuncular daha evvel diğeri bir mahalde elden çıkarılmışlarsa o mahaldeki salâhiyetli makamlara yazdırırlar.

Köy ihtiyar heyetleri ve yukarıda bahsolunan belediye memurları hazarda tahrir işlerinin ve seferde Millî Müdafaa mükellefiyeti işlerinin vaktinde ve doğru olarak yapılmasını takib etmeğe ve kanunun dışında hareket edenleri komisyonlara haber vermeğe mecburdurlar.

MADDE 28 — İhtiyar heyetleri ve belediye memurları, 27 ncı madde mucibince kendilerine bildirilen mntakalarındaki nakil vasıtalarının değışikliklerin mahalleri Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonlarına her üç ay nihayetinde bildirmeğe mecburdurlar.

*B - Motörsüz her türlü kara nakil vasıtalarına
Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbiki*

MADDE 29 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde ordu nakil vasıtaları için lüzumu olub 22 ncı maddede yazılı at, aygır, iğdiç, kısarak, katır, eşek, deve, öküz, manda ile bunların çektiği her türlü araba ve kızaklar ve bisikletler Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınabilir.

25 ncı maddede yazılı orduya elverişli yaşta olanlar alındıktan sonra yine ihtiyaç hasıl olursa Millî Müdafaa vekâleti daha yaşlılara müracaat etmek salâhiyetini haizdir.

MADDE 30 — Aşağıda yazılı nakil vasıtalarına millî müdafaa mükellefiyeti tatbik edilmez:

I - Cümhur Reisinin istimaline mahsus atlar ve arabalar,

II - Memurların vazife ifası için kullanmağa mecbur oldukları atlar ve arabalar, «Bunların mikdarı İcra Vekilleri Heyeti kararile hazarda tesbit olunur».

III - Damızlık olduğu Hükümetçe tasdik edilmiş bütün hayvanlarla gebe olan ve altı ay «altı ay dahil» lığa kadar yavrusu bulunan kısaraklar, eşekler ve develer,

IV - Harb teklifleri tatbikına takaddüm eden senenin birinci kânununda 24 ncü maddede yazılı asgarî yaşlardan aşağı olan hayvanlar,

V - Umumî, hususî idarelerle belediyelere aid olan veya âmme hizmetini gören müesseselerde bulunan nakil vasıtaları «Hizmet ve miktarları hazarda İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur.»

VI - Demiryollarında ve madenlerde çalıştırılan nakil vasıtaları,

VII - Posta idaresine aid ve bu idarelerle mukavele akdeden şahısların posta işlerinde kullandıkları vasıtalar.

MADDE 32 — Demiryolları ve maden şirketlerinde çalıştırılan nakil vasıtalarına müesseselerile beraber harb mükellefiyeti tatbik olunabilir.

MADDE 33 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde harb mükellefiyeti yolu ile alınacak nakil vasıtalarının cins ve miktarı Millî Müdafaa vekillîğince tesbit olunarak ve kordulardan askerlik şubeleri vastasile harb mükellefiyetleri komisyonlarına bildirilir. Komisyonlar bu miktarı askerlik şubelerinden bildirilen yüzde nisbetinde köy ve mahallelere taksim ederler.

MADDE 34 — Mahallin en büyük mülkiye memuru bildirilecek tertibata göre mmtakasında celbi gerekli nakil vasıtalarının tayin edilen mahal ve zamanda bulundurulmasını sahiblerine tebliğ eder.

İstenilen nakil vasıtalarının zamanında ve tam olarak getirilib ciheti askeriye teslim edilmesini temin etmemekten alâkalı mülkiye memurları mesuldürler.

MADDE 35 — 33 nci maddede yazıldığı üzere seferberlik tertibatında bildirilen nakil vasıtalarından celbolunabilenler ihtiyacı karşılamaz veya her hangi bir sebeble teslim işi gecikirse seferberliği geciktirmemek için derhal istifade kabil olan civar mahallerdeki nakliye vasıtalarına defterlerindeki sıraya riayet olunarak vaziyed edilebilir.

V - Umumî mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan dairelerle belediyelerde ve amme hizmeti gören müesseselerde bulunan motörsüz kara nakil vasıtaları (hizmet ve miktarları İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur).

VI - Demiryollarında ve madenlerde çalıştırılan nakil vasıtaları,

VII - Posta idaresine aid ve bu idarelerle mukavele akdeden şahısların posta işlerinde kullandıkları vasıtalar.

MADDE 31 — Demiryolları ve maden şirketlerinde çalıştırılan nakil vasıtalarına ancak müesseselerile beraber millî müdafaa mükellefiyeti tatbik olunabilir.

MADDE 32 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde millî müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınacak nakil vasıtalarının cins ve miktarı Millî Müdafaa vekâletince tesbit olunur ve kordulardan askerlik şubeleri vastasile Millî müdafaa mükellefiyetleri komisyonlarına bildirilir. Fevkalâde hallerde bu salâhiyet mahallinin en büyük komutanı tarafından kullanılabilir. Komisyonlar bu miktarı askerlik şubelerinden bildirilen yüzde nisbetinde köy ve mahallere taksim ederler.

MADDE 33 — Mahallin en büyük mülkiye memuru bildirilecek tertibata göre mmtakasında celbi gerekli nakil vasıtalarının tayin edilen mahal ve zamanda bulundurulmasını sahiblerine tebliğ eder.

İstenilen nakil vasıtalarının zamanında ve tam olarak getirilib ciheti askeriye teslim edilmesini temin etmemekten alâkalı mülkiye memurları mesuldürler.

MADDE 34 — 32 nci maddede yazıldığı üzere seferberlik tertibatında bildirilen nakil vasıtalarından celbolunabilenler ihtiyacı karşılamaz veya her hangi bir sebeble teslim işi gecikirse seferberliği geciktirmemek için derhal istifade kabil olan civar mahallerdeki nakliye vasıtalarına defterlerindeki sıraya riayet olunarak vaziyed edilebilir.

Fevkalâde ahval müstesna olmak üzere bu suretle nakil vasıtalarına vaziyed edilen mahallerin nisbet derecesine kadar diğer mahallerden de nakil vasıtası alınmadıkça artık bu mahallerden bir daha nakil vasıtası almamaz.

MADDE 36 — Arabalar mevcuttur. Koşum hayvanlarile ve koşumlarile beraber almır. Koşumlarını o mahalde istimal olunan koşumlar nevinde olması caizdir.

MADDE 37 — Harb mükellefiyeti yolu ile alacak hayvanların bedeli ırklarına, sınıflarına ve yaşlarına göre evvelden tayin ve tesbit olunur.

Bunun için her sınıftan olan hayvanlar üç kısma ayrılır:

- I - On yaşından aşağı olanlar,
- II - On, on bir, on iki yaşında olanlar,
- III - On üç ve daha yaşlı olanlar.

Her sınıfta on yaşından aşağı hayvanlardan ordunun istediği şartları haiz ve en müsaid yaşta olanına, ileriki sene rayici düşünülerek, tayin olunacak fiata ve hesap olunan ihtiyaca göre icab eden tahsisat o senenin bütçesine konulur. Aynı sınıftaki diğer hayvanlara bütçede yazılı fiattan aşağı olmak üzere hâsıl kıymet takdir edileceği bir talimatname ile tesbit olunur.

Bütçeye konulan kıymetten yüksek bir kıymeti haiz olduğuna, harb mükellefiyeti komisyonları azasının ve buna dahil bulunan baytarın ittifakı ârâsile karar verilen hayvanlar için takdir olunacak kıymet bütçedeki kıymetin dörtte biri nisbetinde fazla olması halinde hayvanın komisyonun kararile alınması caiz ise de kıymetleri bunu tecavüz edeceği kabul edilen hayvanlar ancak Millî Müdafaa vekâletinin muvafakati ile satın alınabilir.

Araba, koşum takımları, semer, yular, hamut, eyer takımlarının kıymetleri hâzarda her askerlik şubesinde, askerlik şubesinden bir subay ile belediyeden ve ticaret odasından birer azadan mürekkep bir heyet vasıtasile tanzim edilecek vasatî fiat cedvellerine göre biçilir.

C - Motörlü kara nakil vasıtalarına harb mükellefiyeti tatbiki

MADDE 38 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde orduya lâzım olan binek, yük otobillerile her türlü motörlü nakil ve cer vasıtaları, diğer kara nakil vasıtaları hakkındaki hükümlere tâbi olarak harb mükellefiyeti yolu ile alınabilir.

MADDE 39 — Harb mükellefiyeti konulacak motörlü binek, nakil ve cer vasıtaları kabiliyet

MADDE 35 — Arabalar, mevcut koşum hayvanları ve koşumlarile beraber almır.

MADDE 36 — Millî müdafaa mükellefiyeti yolu ile alacak hayvanların bedeli ırklarına, hizmetlerine ve yaşlarına göre evvelden tayin ve tesbit olunur.

Bunun için her hizmetten olan hayvanlar üç kısma ayrılır:

- 1 - On yaşından aşağı olanlar,
- II - On, on bir, on iki yaşında olanlar,
- III - On üç ve daha yaşlı olanlar.

Her hizmette on yaşından aşağı hayvanlardan istediği şartları haiz ve en müsaid yaşta olanına, ileriki sene rayici düşünülerek, tayin olunacak fiat o senenin bütçesinde gösterilir. Aynı hizmetteki diğer hayvanlara bütçede yazılı fiattan aşağı olmak üzere nasıl kıymet takdir edileceği nizamname ile tesbit olunur.

Komisyon bütçeye konulan kıymetten aşağı veya yüzde yirmi beşinden fazla olmamak şartile daha yüksek fiatla da hayvan alabilir.

Komisyonca takdir edilen kıymet yüzde yirmi beşten ziyade ise Millî Müdafaa vekâletinin muvafakati alınmak lâzımdır.

Araba, koşum takımları, semer, yular, hamut, eğer takımlarının kıymetleri her sene her askerlik dairesi mmtakası dahilinde bulunan Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları vasıtasile takdir edilecek fiatların vasatîsine göre tesbit edilir.

C - Motörlü kara nakil vasıtalarına Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbiki

MADDE 37 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde orduya lâzım olan binek, yük otobillerile her türlü motörlü nakil ve cer vasıtaları, diğer kara nakil vasıtaları hakkındaki hükümlere tâbi olarak Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınabilir.

MADDE 38 — Millî Müdafaa mükellefiyeti konulacak motörlü binek, nakil ve cer vasıta-

itibarfile üç kısma ayrılabilir:

I - Yapılışları tarihinden itibaren iki sene geçmeyenler,

II - Yapılışları tarihinden itibaren iki, üç, dört sene geçmiş olanlar,

III - Yapılışları tarihinden itibaren beş sene ve daha fazla geçmiş olanlar.

Ordunun istediği şartları haiz ve hiç kullanılmamış yeni bir motörlü vasıtanın değer pahasına göre hesap olunan ihtiyaç miktarı o senenin bütçesine konulur. Alman diğer motörlü vasıtalara cins ve markaları, yapılmış tarihleri az veya çok kullanılmış, iyi veya fena bakılmış olmalarına göre bütçede yazılı değer parçadan aşağı olmak üzere verilecek kıymetin ne suretle takdir edileceği 37 nci maddede yazılı talimatnamede tesbit edilir.

Bütçeye konulan kıymetten yüksek kıymeti haiz olduğu harb mükellefiyeti komisyonları azası ile komisyona dahil makine mütehassısı tarafından ittifakla beyan olunan motörlü vasıtalara bütçede yazılı kıymetinin dörtte biri ilâve olunabilir. Kıymetleri bunu da tecavüz edeceği kabul edilen vasıtalar ancak Millî Müdafaa vekâletinin muvafakati ile satın alınabilir.

MADDE 40 — Motörlü binek, nakil ve cer vasıtaları mevcut bütün teferrüat ve yedek alet ve parçalarıyla beraber almır. Bunların komisyonlarca tedkik ve tesbit olunacak kıymetleri alman vasıtaların bedeline ilâve edilir.

MADDE 41 — Aşağıda yazılı motörlü binek nakil vasıtalarına harb mükellefiyeti tatbik edilmez :

I - Cümhur Reisinin istimaline mahsus binek otomobilleri,

II - 24 mayıs 1927 tarih ve 1296 numaralı kanun ve zeyilleri mucibince hizmete mahsus binek otomobilleri,

III - Umumî mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan dairelerle belediyelerde ve amme hizmetlerini gören müesseselerde bulunan motörlü binek ve nakil vasıtaları miktarları İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur».

IV - Posta idaresinin ve posta idaresile mukavele akdeden şahısların posta işinde kullandıkları motörlü nakil vasıtaları.

ları kabiliyet itibarile üç kısma ayrılabilir:

I - Yapılışları tarihinden itibaren iki sene geçmeyenler,

II - Yapılışları tarihinden itibaren iki, üç, dört sene geçmiş olanlar,

III - Yapılışları tarihinden itibaren beş sene ve daha fazla geçmiş olanlar.

Ordunun istediği şartları haiz ve hiç kullanılmamış yeni bir motörlü vasıtanın değer pahasına göre bir fiat tesbit ve o senenin bütçesinde gösterilir, Alman diğer motörlü vasıtalara cins ve markaları, yapılmış tarihleri az veya çok kullanılmış, iyi veya fena bakılmış olmalarına göre bütçede yazılı değer pahaadan aşağı olmak üzere verilecek kıymetin ne suretle takdir edileceği 36 nci maddede yazılı nizamnamede tesbit edilir.

Komisyon bütçeye konulan kıymetten aşağı veya yüzde yirmi beşinden fazla olmamak şartile daha yüksek fiatla motörlü vasıta alabilir. Komisyonca takdir edilen kıymet yüzde yirmi beşten ziyade ise Millî Müdafaa vekâletinin muvafakati alınmak lâzımdır.

MADDE 39 — Motörlü, binek, nakil ve yedek alât ve parçalarıyla beraber almır.

Bunlardan komisyonlarca tedkik ve tesbit olunacak kıymetleri alman vasıtaların bedellerine ilâve edilir.

MADDE 40 — Aşağıda yazılı motörlü binek nakil vasıtalarına Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilmez:

I - Cümhur Reisinin istimaline mahsus binek otomobilleri,

II - Umumî mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan dairelerle belediyelerde ve amme hizmetlerini gören müesseselerde bulunan motörlü binek ve nakil vasıtaları, «hizmet ve miktarları İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur.»

III - Posta idaresile mukavele akdeden şahısların posta işinde kullandıkları motörlü nakil vasıtaları.

MADDE 41 — Motörlü ve motörsüz her türlü nakil vasıtalarının hazaarda ne suretle tahrir,

Altıncı fasıl

Demiryollarında, deniz ve hava yollarında ve deniz ve hava vasıtalarında ve limanlarda tatbik olunacak harb mükellefiyeti

MADDE 42 — I - Bu kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde şirketlere aid demiryolları ile deniz, göl, nehir, kanal yolları ve hava yollarının ve limanlarının işletme işleri bütün memurları ve müstahdemleri ve tesisatları ve işletme işine muktazi vasıtalarile birlikte,

Şirketlere ve münferid şahıslara aid her nevi münferid deniz ve hava sefineleri ve deniz nakliyatına hadim her nevi nakil ve cer vasıtaları bütün levazım ve teçhizatı ve memurları ve müstahdemleri ile birlikde.

Yukarıki fıkralarda gösterilen nakliye vasıtalarında bulunan hamuleler, birinci fıkrada gösterilen demiryolları ambarlarında ve deniz yolları üzerindeki limanlarda ve bunların müştemilâtında iddihar edilmiş olan tüccar eşyası, yukarıda gösterilen nakliye vasıtalarının tamir ve inşasına aid her nevi tezgâhlar, havuzlar, fabrikalar ve sair mahaller bütün levazımı, teçhizat ve müstahdemleriyle birlikte,

Hava limanları tayyare meydanları ile top rak tesisatına muktazi arazi, Millî Müdafaa vekâiletinden verilecek emir üzerine harb mükellefiyetine tâbi tutulurlar.

Müstacel harb icabları ve zaruretleri sebebiyle hava limanları ve tayyare meydanları için lüzumlu olan araziye dahi tayyare birliği komutanları tarafından da harb mükellefiyeti tatbik olunabilir.

Cümhur Reisi için kullanılmağa mahsus vagonlar ve deniz ve hava ve binek vasıtalarile 41 nci maddenin II, III, IV ncü fıkralarında yazılı hizmetler için kullanılacak deniz, hava binek ve nakil vasıtalarına bu hizmetlerde kullanılan müddetçe harb mükellefiyeti tatbik olunmaz.

II - Seferberlik ilân olunduğundan itibaren deniz, göl, kanal ve nehirlerdeki su nakil vasıtaları; idare eden şirketler veya sahibleri tarafından askerî ihtiyaçlar için başkomutanıktan

tasnif ve defterlere kaydedileceği ve kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde icab ettikçe ne suretle celb edilecekleri nizamname ile tesbit olunur.

Altıncı fasıl

Demiryollarında, deniz ve hava yollarında ve deniz ve hava vasıtalarında ve limanlarda tatbik olunacak Millî Müdafaa mükellefiyeti

MADDE 42 — Birinci maddede yazılı hallerde şirketlere veya şahıslara aid demiryolları ile, deniz, göl, nehir, kanal ve havayollarının ve limanlarının tamamen veya kısmen işletme işleri memurları ve müstahdemleri ve tesisatı ve işletme işlerine muktazi vasıtalarile birlikte:

Şirketlere ve şahıslara aid her nevi münferid deniz ve hava seferleri ve deniz nakliyatına ve işlerine hadim her nevi nakil, cer ve tahlisiye vasıtaları bütün levazım, teçhizatı ve memur ve müstahdemleriyle birlikte,

Şirketlere veya şahıslara aid hava limanları, tayyare meydanları ile yer tesisatına muktazi arazi,

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen nakil vasıtalarının tamiri ve inşasına aid her nevi tezgâhlar, havuzlar, fabrikalar, vinç ve dubalar bütün levazım ve tesisat, memur ve müstahdemleriyle birlikte Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulabilirler.

verilecek emre âmade bulundurulacaktır.

Yolculuk halinde olan nakil vasıtaları seferberlik ilânına muttali olur olmaz en yakın Türk limanında tevakkuf ederek emir bekleyecektir.

Bu nakil vasıtalarından ne mikdarının askerî ihtiyaçlara tahsis olunacağı ve ne mikdarının ticarî nakliyatta ve âmme hizmetinde bırakılacağı başkomutanlıkça tayin ve askerî nakliyata tahsis olunanlar hakkında yukarıdaki 1 numaralı fıkra mucibince harb mükellefiyeti vazolunur.

Bu fıkra mucibince harb mükellefiyeti vaz veyahud amme hizmetine ve ticarî hizmetlere tefrik işi tebliğ edilinceye kadar geçecek üç gün için sahiblerine ücret, tazminat verilmez.

III - Harb mükellefiyetine tâbi tutulan şirketlerin bütün vasıtaları ve mürettebatı başkomutanlıkça tensib edilecek her yerde kullanılabilir.

MADDE 43 — Cümhur Reisi için kullanılmağa aid vagonlar ve deniz ve hava binek vasıtaları ile 40 ncı maddenin II, III ncü fıkralarında yazılı hizmetler için kullanılacak deniz, hava, binek ve nakliyat vasıtalarına bu hizmetlerde kullanıldığı müddetçe Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunamaz.

MADDE 44 — Seferberlik ilân olduğundan veya seferberliğe hazırlık kararı verildikten itibaren deniz, göl, kanal ve nehirlerdeki su nakil vasıtaları bunları idare eden şirketler veya şahıslar tarafından askerî ihtiyaçlar için Başkomutanlıktan veya Genel kurmay başkanlığından verilecek emre âmade bulundurulacaktır.

Yolculuk halinde olan nakil vasıtaları seferberlik ilânına muttali olur olmaz en yakın Türk limanında tavakkuf ederek emir bekliyecektir.

Bu nakil vasıtalarından ne mikdarının askerî ihtiyaçlara tahsis olunacağı başkomutanlıkça tayin ve bunlar hakkında Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunur.

Yukarıki fıkralar mucibince emre âmade bulunanlardan askerî ihtiyaçlara tahsis edilecekler tayin ve tebliğ olununcaya kadar geçecek zamandan yalnız üç gün için ücret ve tazminat verilmez.

MADDE 45 — Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan şirketlerin bütün vasıtaları ve mürettebatı kendi ihtisasları dahilinde başkomu-

MADDE 43 — I - Devlet idare ve müesseselerine bağlı demiryolları ile deniz, kanal, göl ve nehir ve hava yollarının ve limanların idaresi seferberliğin ilânı tarihinden itibaren başkomutanlığın emrine girer. Bu yolların ve limanların işletme işleri, Devlet demiryolları işletmesi ve Denizbank umum müdürlüklerinin idare ve mesuliyetleri altında olarak müesseselerin kendi vasıtaları ve memur ve müstahdemleri marifetile yapılır. İşletme umuru için muktazi ihtiyaçlar ve masraflarla bu irtibatın devam ettiği müddet için Devletçe verilecek tazminatın takdir ve tesbiti ve tediyesi işleri bu teşekküllerin bağlı olduğu vekâletlerce temin olunur.

II - Harb mükellefiyetine tâbi tutulan şirketlere aid işletme işleri, memurları ve müstahdemleri, bütün nakil vasıtaları ve her nevi levazım ve tesisatları ile ve hususî eşhasa aid vasıtalar da bütün levazım, tesisat ve müstahdemleri ile birlikte otomatik bir şekilde birinci fıkrada yazılı umum müdürlüklerin emirlerine girerler.

III - Harbin icabları ve zaruretleri dolayısıyla ciheti askeriye bir yolun veya münferid bir nakil vasıtasının işletme işlerini kendi askerî vasıtaları ile idare edebileceği gibi şirketlerin ve hususî şahısların vasıtaları ile de idare edebilir.

IV - Harb mükellefiyetine tâbi tutulan bütün deniz ve hava nakil vasıtaları ile hamulelerinin ve depolarda iddihar edilmiş olan eşya, levazım ve teçhizatın sahibleri hazır bulunmadığı ve mümessilleri de mevcut olmadığı takdirde bu kanun mucibince yapılması lâzımgelen tebligat bu merakibin ve depolardaki eşya ve saire için o depoların en büyük âmirine yapılır. Tediye işleri hariç olmak üzere tazminatın takdiri muamelelerinde bunlar kanunî mümessil sayılır.

MADDE 44 — Yukarıki maddelerde yazılı harb mükellefiyetinin tatbiki alâkalı şirketlere ve şahıslara tazminat almak hakkını verir. Takdir edilecek tazminat miktarını kabul etmeyenler umumî mahkemelere müracaat edebilirler.

tanlıkça tensib edilecek her yerde kullanılabilir.

MADDE 46 — Devlet idare ve müesseselerine bağlı demiryolları ile deniz, kanal, göl ve nehir ve havayolları ve limanları idarelerinin nakliyat işleri seferberliğin ilânından veya seferberliğe hazırlık kararından itibaren Başkomutanlığın emrine girer. Bu yolların ve limanların işletme işleri, Devlet demiryolları işletmesi ve denizbank umum müdürlüklerinin idare ve mesuliyetleri altında olarak müesseselerin kendi vasıtaları ve memur ve müstahdemleri marifetile yapılır. İşletme umuru için muktazi ihtiyaçlar ve masraflarla bu irtibatın devam ettiği müddet için Devletçe verilecek tazminatın takdir ve tesbiti ve tediyesi işleri bu teşekküllerin bağlı olduğu vekâletlerce temin olunur.

MADDE 47 — Harbin zarurî icabları dolayısıyla ciheti askeriye 46 ncı maddede gösterilen idarelere aid yollardan bir kısmının veya münferid bir nakil vasıtasının işletme işleri gerek kendi askerî vasıtaları, gerek bu idarelerin memur ve müstahdemleri vasıtasile doğrudan doğruya idare edilebilir.

Ancak bu idarelerin tamamen ciheti askeriyece vaziyed olunarak idare edilebilmesi İcra Vekilleri Heyeti kararına bağlıdır.

MADDE 45 — Harb mükellefiyeti tatbik edilen demiryolları ile deniz, göl, kanal ve nehir hatlarında ticarî nakliyatın ve limanlarda ticarî işlerin kesilmesi halinde alâkalı hiç bir taraf için tazminat mevzubahs olamaz.

Yedinci fasıl

Mahrukat madenlerine aid harb mükellefiyeti

MADDE 46 — Umumî veya kısmî seferberlik ilânında mahrukata aid madenleri işletenler ordu ve donanma hizmetleri ile bütün askerî müesseselerin ve harb mevkilerinin ihtiyaçlarını ve askerî nakliyatı temin için yıkanmış, yıkanmamış, imal edilmiş ve edilmemiş veya kok halinde veya her hangi bir surette çıkarmış ve çıkarmakta bulunmuş oldukları maden kömürlerini Millî Müdafaa vekilinin tayin edeceği mehil içinde vekâletin emrine hazır tutmağa ve madenlerini vekâlet emrine işletmeğe mecburdurlar.

Harb mükellefiyetine tâbi tutulan kömür madenlerini işleten müesseselerden vesaiti müsaid olanlar kömürleri mükellefiyetin tatbikini havi tebliğde gösterilen istasyon veya limanlarda vagon veya vapur içinde teslim ederler. Vesaiti olmayanlar kömürleri teslim edinceye kadar yerlerinde stok halinde muhafaza ederler. Bu stoklarda hâsıl olacak zararlar madeni işletenlere aiddir.

Harb mükellefiyeti tatbik edilen kömürler - bu mükellefiyetin tatbiki devam ettiği müddetçe - sahipleri tarafından vekâletin müsaadesi olmadıkça başkalarına verilemez.

Harb mükellefiyeti tatbik edilen müesseselerin işleyebilmesi için kâfi malzemesi yok ise bu malzeme ciheti askeriyeye harb mükellefiyeti yolu ile ayrıca temin olunabilir.

İşletenlere 24 saat evvel tebliğ edilmek şartile henüz çıkarılmamış veya çıkarılmakta olan maden kısımları üzerine harb mükellefiyeti tatbikından tazminatsız vaz geçilebilir.

MADDE 48 — Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan şirketlere aid işletme işleri, memurları ve müstahdemleri, bütün nakil vasıtaları ve her nevi levazım ve tesisatı ile ve hususî şahıslara aid vasıtalar da bütün levazım tesisat ve müstahdemleriyle birlikte otomatik bir şekilde 46 ncı maddede yazılı umum müdürlüklerin emrine girerler.

Yedinci fasıl

Mahrukat maddelerine aid millî Müdafaa mükellefiyeti

MADDE 49 — Birinci maddede yazılı hallerde mahrukata aid madenleri işletenler askerî ihtiyaçları temin için yıkanmış, yıkanmamış, imal edilmiş ve edilmemiş veya top halinde veya her hangi bir suretle çıkarmış ve çıkarmakta bulunmuş oldukları mahrukat madenlerini ciheti askeriyenin emrine âmade tutmağa ve madenlerini ciheti askeriyeye emrine işletmeğe mecburdurlar.

Millî müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan mahrukat madenlerini işleten müesseselerden vesaiti müsaid olanlar mahrukat madenlerinin mükellefiyetin tatbikını havi tebliğde gösterilen istasyon veya limanlarda veya tahmil mevkilerinde vagon veya vapur içinde teslim ederler. Vesaiti olmayanlar mahrukat madenlerini teslim edinceye kadar yerlerinde stok halinde muhafaza ederler. Bu stoklarda hâsıl olacak zararlar madeni işletenlere aiddir.

Ancak ciheti askeriyenin azamî on beş gün içinde stok edilen mahrukat madenlerini teslim alması lâzımdır. Bu müddet zarfında teslim alınmadığı takdirde bundan doğacak zarar ve ziyandan Devlet mesuldür.

Millî müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen mahrukat madenleri - bu mükellefiyetin tatbiki devam ettiği müddetçe - sahipleri tarafından vekâletin müsaadesi olmadıkça başkalarına verilemez.

Millî müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen müesseselerin işleyebilmesi için kâfi malzeme, memur ve müstahdemini yok ise bunlar ciheti askeriyeye harb mükellefiyeti yolu ile ayrıca temin olunabilir.

İşletenlere yirmi dört saat evvel tebliğ edilmek şartile henüz çıkarılmamış veya çıkarılmakta olan maden kısımları üzerine millî mü-

dafaa mükellefiyeti tatbikatından tazminatsız vazgeçilebilir.

MADDE 50 — Devlet idare ve müesseselerine bağlı mahrukat madenleri hakkında 46 ve 47 nci madde hükümlerine göre muamele olunur.

MADDE 51 — Haklarında 49 ncu madde mucibince millî müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan mahrukat madenlerinin işletilmesi İcra Vekilleri Heyeti kararile kendi vasıtasile işletmek üzere ciheti askeriye bırakılabileceği gibi Devlet idare ve müesseselerine bağlı teşekküllere de devrolunabilir.

Sekizinci fasıl

Sınâi müesseselere aid harb mükellefiyeti

MADDE 47 — Umumî veya kısmî seferberlik halinde her türlü sınâi müesseseleri işletenler veya vekilleri, kara, deniz, hava ordularına ve bütün askerî müesseselere ve müstahdem mevkilere ve bütün askerî hizmetlere muktazi tamir, imal ve istihsal işlerini başarmak için bütün eşhası, tesisatı ve ibtidai maddelerile bütün mahsul ve mamullerini doğrudan doğruya tebliğ olunacak bir harb mükellefiyeti emri üzerine ciheti askeriye emrine vermeğe ve işletmeğe mecbur tutulabilirler.

Harb mükellefiyeti ne kadar devam ederse etsin müesseseleri işletenler ciheti askeriye'nin müsaadesi olmadıkça mükellefiyetin tatbik olunduğu hiç bir şeyi harice veremezler.

Harb mükellefiyeti tatbik edilen müessesede istihsal vasıtalarının kifayetsizliği halinde bu noksan hariçten harb mükellefiyeti yolile tedarik olunur ve şu halde ciheti askeriye müessesenin tamamına veya bir kısmına el koyarak tamamlanan vasıtalarla işleteceği gibi kısmen veya tamamen başka bir mahalle nakil de edebilir. Ancak el koymadan evvel işletenler veya mümessilleri ve bunlar bulunmazsa belediye teşkilâtı olan yerlerde lâğvedilen muhtar ve heyeti ihtiyariye vazifelerinin ne suretle ifa olunacağından bahis 14 - XII - 1933 tarihli nizamnamenin 6 nci maddesinde yazılı belediye memurları huzurunda müessesede mevcut bütün tesisat, malzeme ve mamul ve mahsullerin stokları bir deftere yazılarak tesbit ve ziri sayımda bulunanlara im-

Sekizinci fasıl

Sınâi müesseselere aid millî müdafaa mükellefiyeti

MADDE 52 — Birinci maddede yazılı hallerde her türlü sınâi müesseseleri işletenler askerî ihtiyaçları temin için bütün eşhas, tesisat ve ibtidai maddelerile, bütün mahsul ve mamullerini tebliğ olunacak bir millî müdafaa mükellefiyeti emri üzerine ciheti askeriye emrine vermeğe ve işletmeğe mecbur tutulabilirler.

Millî müdafaa mükellefiyeti ne kadar devam ederse etsin müesseseleri işletenler ciheti askeriye'nin müsaadesi olmadıkça mükellefiyetin tatbik olunduğu hiç bir şeyi harice veremezler.

Millî müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen müesseselerde istihdam vasıtalarının kifayetsizliği halinde bu noksan hariçten millî müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedarik olunur ve şu halde ciheti askeriye müessesesinin tamamına veya bir kısmına el koyarak tamamlanan vasıtalarla işleteceği gibi kısmen veya tamamen başka bir mahalle nakil veya diğer bir istihsal için de istimal edebilir. Ancak el koymadan evvel işletenler veya mümessilleri ve bunlar bulunmazsa belediye teşkilâtı olan yerlerde lâğvedilen muhtar ve heyeti ihtiyariye vazifelerinin ne suretle ifa olunacağından bahis 14 - XII - 1933 tarihli nizamnamenin 6 nci maddesinde yazılı belediye memurları huzurunda müessesede mevcut bütün tesisat, malzeme ve mamul ve mahsullerin stokları bir deftere yazılarak tesbit ve ziri sayımda bulunanlara imza ettirilir. Bu defterin bir sureti mal sahibine verilir.

Ciheti askeriye, müesseseyi işlettiği müddetçe

za ettirilir.

Ciheti askeriye müesseseyi işlettiği müddetçe askeri işlere mâni olmamak üzere müessese sahibi çalışmasına devam edebilir.

Harb mükellefiyeti tatbik olunan smaî müesseselerle esasen ciheti askeriye aid olan askeri müesseseler için lüzumlu olan bütün madenler yedinci fasılda bahsolunan mahrukat madenleri için yazılı hükümler ve şartlar dahilinde harb mükellefiyetine tâbi tutulabilir.

Dokuzuncu fasıl

*Gümrük ambarlarında ve antrepolarında, silolar-
da umumî mağazalarda ve sairede bulunan tüccar
mallarına harb mükellefiyeti tatbiki*

MADDE 48 — Umumî veya kısmi seferberlik ilânı halinde gümrük ambarlarında ve antrepolarında, silolarda, umumî mağazalarda ve sair ambar ve depolarda bulunan ticarî mallara doğrudan doğruya harb mükellefiyeti tatbik olunabilir.

Harb mükellefiyeti emri, yukarıda yazılı yerleri idare edenlere tebliğ edilir ve bunlar harb mükellefiyeti tatbiki muamelelerinde mal sahiblerinin kanunî mümessilleri addolunur. Yalnız tazminatın miktarı hakkındaki tebligat ile tediyeler mal sahiblerine yapılır. Bu maddede yazılı mükellefiyetlerin tatbikından doğacak

askeri işlere mâni olmamak üzere müessese sahibi çalışmasına devam edebilir.

MADDE 53 — Millî müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan smaî müesseselerle esasen ciheti askeriye aid olan askeri müesseseler için lüzumlu olan bütün madenler yedinci fasılda bahsolunan mahrukat madenleri için yazılı hükümler ve şartlar dahilinde millî müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulabilir.

MADDE 54 — Devlet idare ve müesseselerine bağlı smaî müesseseler hakkında 46 ve 47 nci maddeler hükümlerine göre muamele olunur.

MADDE 55 — Haklarında 52 nci madde mucibince millî müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan smaî müesseselerin işletilmesi İcra Vekilleri Heyeti kararile kendi vasıtasile işletmek üzere ciheti askeriye bırakılabileceği gibi Devlet daire ve müesseselerine bağlı teşekküllerde devrolunabilir.

Dokuzuncu fasıl

*Gümrük ambarlarında ve antrepolarında, silolar-
da, umumî mağazalarda ve sairede bulunan tüccar
mallarına millî müdafaa mükellefiyeti tatbiki*

MADDE 56 — Birinci maddede yazılı hallerde gümrük ambarlarında ve antrepolarında, silolarda, umumî mağazalarda ve sair ambar ve depolarda ve haklarında millî müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan 6, 7, 8 nci fasıllarda yazılı müessese ve nakil vasıtalarında bulunan ticarî mallara doğrudan doğruya millî müdafaa mükellefiyeti tatbik olunabilir.

Millî müdafaa mükellefiyeti emri, yukarıda yazılı yerleri idare edenlere tebliğ edilir ve bunlar millî müdafaa mükellefiyeti tatbiki muamelelerinde mal sahiblerinin kanunî mümessilleri addolunur. Yalnız tazminatın miktarı hak-

tazminat «Madde - 51» nin hükümleri dairesinde harb mükellefiyeti komisyonları tarafından takdir ettirilir. Biçilen kıymetin alâkalılar tarafından kabul edilmemesi halinde tazminat miktarı 51 nci maddede yazıldığı üzere sulh hâkimi veya asliye mahkemesi tarafından tayin olunur.

Harb mükellefiyeti tatbiki, gümrükler, silolar, umumî mağazalar ve diğer ambar ve depolar idarelerini müstevdi sıfatile taahhüdlerinden kurtarır ve bu mallar ile olan alâkalarına son verir. Fakat bu idarelerin harb mükellefiyeti tatbik olunan mallar üzerindeki hak ve imtiyazları tediye olunacak tazminata geçer.

Gümrük ambar ve antrepolarında harb mükellefiyetine tâbi tutulan mallardan henüz gümrüklenmemiş olanlar için takdir edilecek tazminat sıf kıymeti geçemez ve bu mallardan gümrük resmi ve diğer teklifler alınmaz.

Triptik ve gümrük geçiş karnesile geçen hava ve kara nakil vasıtaları bedellerinin dahi triptik ve karnede yazılı resim ve vergiler indirilerek takdir ve tayin edilir.

MADDE 49 — 6. 7, 8 nci fasıllarda yazılı müesseseler ve emvali ile 9 ncu fasılda yazılı eşyadan harb mükellefiyeti tatbik edilenlere el koymadan evvel buraları işletenler veya mümessilleri ve bunlar bulunmazsa belediye teşkilâtı olan yerlerde 14 - XII - 1933 tarihli nizamnamenin 6 nci maddesinde yazılı belediye memurları huzurunda mevcut tesisat, malzeme ve mamul ve mahsuller bir deftere yazılarak tesbit ve ziri sayımda bulunanlara imza ettirilir.

Onuncu fasıl

Ödeme işleri

MADDE 50 — 7 nci maddenin I, II, ve III işaretli fıkralarında yazılı harb mükellefiyetlerinin tatbik edildiği yerlerin harb mükellefiyeti komisyonları mümkün olduğu kadar kısa bir müddet içinde :

A - Harb mükellefiyeti emirlerinin birer örneğini,

B - Bu yol ile askerî ihtiyaçları temin eden şahısların adlarını,

kımda tebligat ile tediye mal sahiplerine yapılır. Bu maddede yazılı mükellefiyetlerin tatbikından doğacak tazminat 58 nci maddenin hükümleri dairesinde millî müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından takdir ettirilir. Biçilen kıymetin alâkalılar tarafından kabul edilmemesi halinde tazminat miktarı 58 nci maddede yazıldığı üzere sulh hâkimi veya asliye mahkemesi tarafından tayin olunur.

Millî müdafaa mükellefiyeti tatbiki, gümrükler, silolar, umumî mağazalar ve diğer ambar depolar idarelerini müstevdi sıfatile taahhüdlerinden kurtarır ve bu mallar ile olan alâkalarına son verir.

Fakat bu idarelerin Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan mallar üzerindeki hak ve imtiyazları tediye olunacak tazminata geçer.

Gümrük, ambar ve antrepolarında harb mükellefiyetine tâbi tutulan mallardan henüz gümrüklenmemiş olanlar için takdir edilecek tazminat sıf kıymeti geçemez ve bu mallardan gümrük resmi ve diğer teklifler alınmaz.

Triptik ve gümrük geçiş karnesile geçen hava ve kara nakil vasıtaları bedelleri dahi triptik ve karnede yazılı resim ve vergiler indirilerek takdir ve tayin edilir.

Onuncu fasıl

Ödeme işleri

MADDE 57 — 6 nci maddenin I, II, III ve VII işaretli fıkralarında yazılı Millî Müdafaa mükellefiyetlerinin tatbik edildiği yerlerin Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları mümkün olduğu kadar kısa bir müddet içinde :

A - Millî Müdafaa mükellefiyeti emirlerinin birer örneği,

B - Bu yol ile askerî ihtiyaçları temin eden şahısların adlarını,

C - Verilen şeyin cinsi ve vasfı, nevi ve kalitesi veya yapılan hizmetin neden ibaret olduğunu ve mikdarlarını,

D - Harb mükellefiyetinin tatbiki tarihlerini,

E - Mal sahipleri tarafından istenilen fiatları gösterir. bir beyanname tanzim ederek askerî makama verir.

Askerî makam ve II nci fıkralarda yazılı işler ve maddeler için mahallî belediye ve ticaret odalarından alınacak rayiç mazbatalarına, ve rayicin onlar tarafından tayini mümkün olmadığı hallerde erbabı ihtisastan alınacak vesikaya ve başkaca var ise mucib sebeblere istinaden ve III ncü fıkrada yazılı motörlü ve motörsüz nakliye vesaiti için salâhiyetli komisyonların 37 nci ve 39 ncü maddelerde yazıldığı veçhile tanzim edecekleri mazbatalarına göre tazminat mikdarlarını tesbit eder.

MADDE 51 — Askerî makam kararını üç gün içinde komisyona bildirir. ve bildiriliş tarihinden itibaren 24 saat içinde karar alâkalı şahıslara tebliğ olunur.

Alâkalılar bu tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde tesbit edilen mikdarı kabul edib etmediklerini komisyona bildirmeğe mecburdurlar.

Kabul edilmediği bu müddet zarfında bildirilmeyen mikdarlar katıleşir. Ademi kabule dair olan cevablarda mucib sebepleri göstermelidir. Bu cevablar harb mükellefiyeti komisyonları tarafından sulh mahkemelerine tevdi olunur.

Sulh hâkimi kısa bir zaman içinde işe vaziyet ederek evvelâ iki tarafı uzlaştırmağa çalışır. Mümkün olmazsa 300 liraya kadar olan iddialara hükmeder ve bu mikdardan fazla olanlarını salâhiyetli asliye mahkemesine gönderir. Her iki halde de dava basit işlere dair olan muhakeme usulüne tâbi olur.

İddiaları gösteren kâğıdların harb mükellefiyetleri komisyonuna tevdi edildiği tarihten itibaren üç ay geçer ve alman şey ve yapılan hizmet bedeli tayin edilmemiş ve alâkalılara bir tebliğde yapılmamış olursa alâkalılar salâhiyetli mahkemelere müracaat edebilirler.

Bu fıkranın hükmü 12 nci maddede yazılı iskân ve konaklamadan doğacak zarar ve ziyan iddialarına da şamildir. Bu davalar için mahkeme harç ve masrafları alınmaz.

C - Verilen şeyin cins ve vasfı ve nevi ve halitası veya yapılan hizmetin neden ibaret olduğunu ve mikdarlarını,

D - Millî Müdafaa mükellefiyetinin tatbiki tarihlerini,

E - Mal sahipleri tarafından istenilen fiatları gösterir bir beyanname tanzim ederek askerî makama verir.

Askerî makam I ve II nci fıkralarda yazılı işler ve maddeler için mahallî belediye ve ticaret odalarından alınacak rayiç mazbatalarına ve rayicin onlar tarafından tayini mümkün olmadığı hallerde erbabı ihtisastan alınacak vesikaya ve başkaca var ise mucib sebeblere istinaden ve III ncü fıkrada yazılı motörlü ve motörsüz nakliye vesaiti için salâhiyetli komisyonların 36 ncı ve 38 nci maddelerde yazıldığı veçhile tanzim edecekleri mazbatalarına göre tazminat mikdarlarını tesbit eder.

MADDE 58 — Askerî makam kararını üç gün içinde komisyona bildirir ve bu bildiriliş tarihinden itibaren 24 saat içinde karar alâkalı şahıslara tebliğ olunur.

Alâkalılar bu tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde tesbit edilen mikdarı kabul edib etmediklerini komisyona bildirmeğe mecburdurlar.

Kabul edilmediği bu müddet zarfında bildirilmeyen mikdarlar katıleşir. Ademi kabule dair olan cevablarda mucib sebepleri gösterilmelidir. Komisyon cevap üzerine tedkikatını yapar ve kararını verir. Bu kararın tebliği tarihinden itibaren alâkalı üç gün zarfında salâhiyetli mahkemeye müracaat etmediği takdirde bu karar katıleşir.

Hâkim kısa bir zaman içinde işe vaziyet ederek evvelâ iki tarafı uzlaştırmağa çalışır.

İddiaları gösteren kâğıdların Millî Müdafaa mükellefiyetleri komisyonuna tevdi edildiği tarihten itibaren üç ay geçer ve alman şey veya yapılan hizmet bedeli tayin edilmemiş ve alâkalılara bir tebliğ de yapılmamış olursa alâkalılar salâhiyetli mahkemelere müracaat edebilirler.

Her iki halde de dava basit usulü muhakemeye tâbidir.

Bu fıkranın hükmü 11 nci maddede yazılı iskân ve konaklamadan doğacak zarar ve ziyan iddialarına da şamildir.

Bu davalar için mahkeme harç ve masrafları alınmaz

MADDE 52 — Harb mükellefiyetleri komisyonları 51 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı 15 günlük mühletin bitmesinden sonra alâkalıların kabulleri veya susmaları ile veya mahkemelerin hükümlerile katileşen tazminat bedellerini gösterir cedveller tanzim ederler. Bu cedveller mündericatı alâkalı askerî makamlar tarafından sahibleri namına usulü veçhile tahakkuk ettirilir. Tahakkuk eden bedeller mal sandıklar tarafından nakden tesviye olunur.

Seferberlikte, seferberliğin hitamından itibaren bir sene zarfında ödenmek üzere, bu bedeller mukabilinde tesellüm tarihinden itibaren % 5 faize tâbi Hazine bonusu verilebilir.

MADDE 53 — Bu kanunun 6, 7, 8 ve 9 ncu fasıllarında yazılı idare ve müesseselerin askerî otorite namına işletilmesinden veya doğrudan doğruya bu idare ve müesseselere ve mamul ve mahsullerine vaziyed edilmesinden doğacak tazminat mikdarı Millî Müdafaa vekâleti tarafından askerî ve sivil azadan mürekkebe ve sivil aza mikdarı fazla olmak üzere teşkil olunacak komisyonlar tarafından takdir olunur. Millî Müdafaa vekâleti komisyonun vazifelerini ve nerede toplanacağını tayin eder.

Bu mikdarları kabul etmeyenler umumî mahkemelere müracaat edebilirler. Katileşen tazminat bedelleri 52 nci maddede yazılı olduğu gibi tahakkuk ve tediye ettirilir. Bu kabil müesseselerin idare masrafları bonoya raptedilmeden tediye edilir.

On birinci fasıl

Deniz ve hava orduları tarafından harb mükellefiyeti tatbiki

MADDE 54 — Bu kanunun bütün hükümleri deniz ve hava ordularına aid ihtiyaçlar için da tatbik olunur. Deniz ve hava birliklerinin en yüksek komutanları harb mükellefiyetinin tatbiki hususunda kolordu komutanlarının salâhiyetini haizdirler.

MADDE 59 — Millî Müdafaa mükellefiyetleri komisyonları 58 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı 15 günlük mühletin bitmesinden sonra alâkalıların kabulleri veya susmaları ile veya mahkemelerin hükümlerile katileşen tazminat bedellerini gösterir cedveller tanzim ederler. Bu cedveller mündericatı alâkalı askerî makamlar tarafından sahibleri namına usulü veçhile tahakkuk ettirilir. Tahakkuk eden bedeller malsandıkları tarafından nakden tesviye olunur.

Seferberlikte, seferberliğin hitamından itibaren bir sene zarfında ödenmek üzere, bu bedeller mukabilinde tesellüm tarihinden itibaren % 5 faize tâbi Hazine bonusu verilebilir.

MADDE 60 — Bu kanunun 6, 7, 8 ve 9 ncu fasıllarında yazılı şirketlere ve şahıslara aid müesseselerin ciheti askeriye namma işletilmesinden veya vesait, levazım, mamul ve mahsullerine vaziyed edilmesinden doğacak tazminat mikdarı askerî ve sivil azadan mürekkebe ve sivil aza mikdarı fazla olmak üzere teşkil olunacak komisyonlar tarafından takdir olunur. Sivil azalar alâkalı vekâletlerce askerî azadan Millî Müdafaa vekâletince tayin olunurlar. Bu komisyonların azalarının adedi 3 ten aşağı, 7 den ziyade olamaz. Millî Müdafaa vekâleti komisyonunun vazifelerini ve nerede toplanacağını tayin eder.

Bu hallerde de 58 nci madde hükmü cereyan eder. Katileşen tazminat bedelleri 59 ncu maddede yazılı olduğu gibi tahakkuk ve tediye ettirilir.

Bu kabil müesseselerin idare masrafları bonoya raptedilmeden tediye edilir.

MADDE 61 — Millî müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen demiryolları ile deniz, göl, kanal, nehir, hava kıtalarında ticarî nakliyatın ve limanlarda ticarî işlerin kesilmesi halinde Devletten bir gûna tazminat istenemez.

On ikinci fasıl

Büyük Manevralar ve atışlar hakkındaki umumî hükümler

MADDE 55 — I - Manevralar dolayısıyla belediyelere ve hususî şahıslara aid yerlerde vukua gelen zarar ve hasarlar Devlet tarafından tazmin olunur.

II - Bu zararlar hak sahipleri tarafından kıtaların geçtiği günü takib eden üç gün içinde harb mükellefiyeti komisyonlarına bildirilir. Bu komisyon bu gibi müracaatları taallûku olan kıta komutanlarına tebliğ eder.

Üç gün zarfında mazeretsiz müracaat etmeyenler, haklarını iskat etmiş olurlar.

Manevrayı yapan kıtaların komutanına bağlı bir komisyon zarar ika edildiğinden bahsile vukubulan müracaatları tedkik ve zarar miktarını tesbit eder. Alâkadarlarca kabul edilmesi halinde bu mikdarlar derhal ödenir.

III - Şikâyetçi, komisyonun tesbit ettiği mikdarı kabul etmezse keyfiyet 51 nci madde hükümlerine göre halledilir.

MADDE 56 — Sahibli arazide atış yapılması esnasında ika edilen maddî zararlar ve geçiş dolayısıyla sahiplerinin istifadeleri menedilmek suretile vukua getirilen mahrumiyetler Devlet tarafından tazmin olunur.

Bu zararların tesbit ve tazmini 55 nci maddenin II ve III işaretli fıkralarında yazılı hükümlere göre yapılır.

On üçüncü fasıl

Cezaî hükümler

MADDE 57 — Askerî makamlarca usulü veçhile tatbiki istenilen harb mükellefiyetinin tatbiki hususunda terahi ve tekâsül gösteren veya vazifelerini suiistimal eden komisyon reis ve azası haklarında 1609 numaralı kanunun hükümlerine tevfikân cezaî takibat yapılır.

Harb mükellefiyeti komisyonları tarafından tevizat yapılır da mükellefler, mevcut olmasın rağmen vermeyenlerden bu mallar zorla alınır ve haklarında bir aya kadar hapis veya beş liradan yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olurlar.

MADDE 58 — Harb mükellefiyetine tâbi tutulan nakil vasıtalarında ve müesseselerde müstah-

On birinci fasıl

Manevralar ve atışlar hakkındaki umumî hükümler

MADDE 62 — I - Manevralar dolayısıyla vukua gelen zarar ve hasarlar Devlet tarafından tazmin olunur.

II - Bu zararlar hak sahipleri tarafından kıtaların geçtiği günü takib eden beş gün içinde Millî müdafaa mükellefiyeti komisyonlarına bildirilir. Bu komisyon bu gibi müracaatları taallûku olan kıta komutanlarına tebliğ eder. Beş gün zarfında mazeretsiz müracaat etmeyenler, haklarını iskat etmiş olurlar.

Manevrayı yapan kıtaların komutanına bağlı bir komisyon zarar ita edildiğinden bahsile vukubulan müracaatları tedkik ve zarar miktarını tesbit eder. Alâkadarlarca kabul edilmesi halinde bu mikdarlar derhal ödenir.

III - Şikâyetçi, komisyonun tesbit ettiği mikdarı kabul etmezse keyfiyet 58 nci madde hükümlerine göre halledilir.

MADDE 63 — Sahibli arazide atış yapılması esnasında ika edilen maddî zararlar ve atış dolayısıyla sahiplerinin istifadeleri menedilmek suretile vukua getirilen mahrumiyetler Devlet tarafından tazmin olunur.

Bu zararların tesbit ve tazmini 62 nci maddenin II ve III işaretli fıkralarında yazılı hükümlere göre yapılır.

On ikinci fasıl

Cezaî hükümler

MADDE 64 — Millî müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan mallarını mevcut olmasın rağmen vermeyenlerden bu mallar zorla alınır ve haklarında bir aya kadar hapis veya beş liradan yüz liraya kadar ağır para cezası hükümlerine göre halledilir.

MADDE 65 — Bu kanun mucibince salâhiyettar makamlara bildirmeğe mecbur oldukla-

dem şahıslardan askerî mükellefiyet dahilinde olup da askerî hizmetlerini buralarda görenlerle askerî mükellefiyet haricinde olup da idare veya müessesesile beraber harb mükellefiyetine tâbi tutulanlar vazifelerinin ifasından dolayı askerî ceza kanununun hükümlerine tâbi olurlar.

Şahsen harb mükellefiyetine tâbi tutulan kimseler hizmet yerini terkedecek olurlar ise sulh zamanında beş liradan yüz liraya kadar nakdî para cezasile ve seferberlik halinde ise bir aydan beş seneye kadar hapis suretile ceza görürdür.

MADDE 59 — Bu kanunla kendisine verilen vazife ve salâhiyeti suiistimal eden veya harb mükellefiyeti yolile alman her hangi bir şeye veya yapılan her hangi bir hizmete karşı makbuz vermeyen askerî şahıslar hazarda askerî ceza kanununun 115 nci maddesine, seferberlikte 61 nci maddesine göre cezalandırılır.

Salâhiyet ve mezuniyet olmadığı halde her hangi bir harb mükellefiyeti muamelesi yapan askerî şahıslar askerî ceza kanununun 123 nci maddesi mucibince ceza görürler.

Her iki halde de alâkalılar istirdad veya tazminat talep edebilirler.

MADDE 60 — 28 ve 29 ncu maddelerde yazılı vukuati üç ay içinde bu maddelerde gösterilen makamlara bildirip ilmühaber almayan veya haber verdiğini isbat edemiyen veya yanlış haber veren veya yazım zamanlarında nakil vasıtalarını mevcut bütün teçhizatı komisyonun bildirdiği yere getirmeyen veya göndermiyenlerden her hayvan için beş ve her araba ve bisiklet için on lira ve motörlü vasıtalar için otuz liradan yüz liraya kadar hafif para cezası almır. Bu para cezaları idare heyeti kararile tahsili emval kanununa tevfikân tahsil edilir.

MADDE 61 — Kanunun birinci maddesine yazılan hallerde harb mükellefiyetine tâbi tutulduğu harb mükellefiyeti komisyonları tarafından sahiblerine tebliğ edilen motörlü ve motörsüz her türlü nakil ve cer vasıtalarını kabul edilebilir bir sebebe dayanmıyarak komisyonun tayin ettiği müddet zarfında bildirdiği yerde buldurmayanlara aid nakil vasıtalarına derhal el konmakla beraber sahibleri o vasıtaların tesbit edilen fiatının dörtte birinden yarısına kadar ağır para cezasına mahkûm olurlar.

rı hususatı suiniyetle yanlış olarak bildirenler haklarında bir haftadan bir aya kadar hapis veya on liradan yüz liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 66 — Şahsen millî müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan kimselerle bu kanunun 6, 7 ve 8 nci fasıllarında yazılı müesseselerde müstahdem bulunmaları dolayısıyla askerlik kanunu mucibince tecil edilmiş olanlar hizmet yerini terkedecek olurlarsa askerî mahkemelerce bir aydan beş seneye kadar hapis cezasile cezalandırılırlar.

MADDE 67 — 27 nci maddede yazılı mecburiyetlere riayet etmiyenler beş liradan yüz liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılırlar.

MADDE 68 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde millî müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulduğu sahiblerine tebliğ edilen her türlü nakil ve cer vasıtalarını, kabul edilebilir bir sebebe dayanmıyarak millî müdafaa mükellefiyeti komisyonunun tayin ettiği müddet zarfında bildirdiği yerde buldurmayanlar mükellefiyete tâbi tutulan nakil vasıtalarının kıymetine göre beş liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar.

MADDE 62 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde 61 nci maddede gösterilen halden başka bu kanunun diğer hükümlerine riayet etmeyenler beş liradan yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olurlar.

Sui niyetle yanlış beyanatta bulunanlar on liradan yüz liraya kadar ağır para cezasına çarptırılırlar.

MADDE 63 — Madenler hakkında :

Harb mükellefiyeti emrinin suinîyetle yapılmaması halinde madenî işletenler harb mükellefiyeti tatbik olunan madenler bedelinin iki misline kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Bundan başka Millî Müdafaa vekâleti böyle bir kimseye aid maden ocaklarına el koyarak harb mükellefiyeti tatbik olunacak madenleri tedarik edinceye kadar Devlet maden mühendislerinin nezaretinde işletir.

Harb mükellefiyetinin tatbikından sonra vekâletin müsaadesi haricinde başkalarına maden vermiş olanlardan bu madenlerin piyasa kıymetlerinin iki misli ağır para cezası alınacağı gibi verilen madenler de kimin elinde olursa olsun parasız müsadere olunur.

MADDE 64 — Smaî müesseseler hakkında :

Kendilerine tebliğ olunan harb mükellefiyeti emrini sui niyetle yapmayan müessese sahipleri veya işletenleri hakkında ceza kanununun hükmü mahfuz kalmak üzere kaçtığı mükellefiyet değerinin iki misline kadar ağır para cezasına mahkûm olurlar. Bunlardan harb mükellefiyetinin tatbikından sonra ciheti askeriyenin müsaadesi haricinde başkalarına mamul ve mahsul verenlerden verdikleri mamul ve mahsullerin piyasa kıymetinin iki katı ağır para cezası olarak almır ve bu mamul ve mahsuller kimin elinde olursa olsun parasız müsadere olunur.

MADDE 65 — Atış yapılan ve hususî işaret ve alâmetlerle girilmesi yasak edilen yerlere girenler ve bu mahallere hayvan sokanlar Türk ceza kanununun salâhiyettar mercilerin emirlerine itaatsizlikden bahis 52C nci maddesi mucibince ceza görürler ve bir hadise vukuunda za-

MADDE 69 — Millî müdafaa mükellefiyeti-ne tâbi tutulan madenleri işletenler mükellefiyet emrini suinîyetle yapmadıkları takdirde bir aydan bir seneye kadar hapis veya yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar.

Millî müdafaa mükellefiyetinin tatbikından sonra çıkarmış oldukları madenleri ciheti askeriyenin müsaadesi olmaksızın başkalarına vermiş olanlardan bu madenlerin piyasa kıymetlerinin iki misli ağır para cezası almır ve bu çıkarılmış madenler kimin elinde olursa olsun müsadere olunur.

MADDE 70 — Millî müdafaa mükellefiyeti-ne tâbi tutulan smaî müesseselerin sahipleri veya işletenleri mükellefiyet emrini suinîyetle yapmadıkları takdirde bir aydan bir seneye kadar hapis veya yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar.

Millî müdafaa mükellefiyetinin tatbikından sonra ciheti askeriyenin müsaadesi olmaksızın başkalarına mamul veya mahsul verenlerden verdikleri mamul ve mahsullerin piyasa kıymetinin iki misli ağır para cezası almır ve bu mamul ve mahsuller kimin elinde olursa olsun müsadere olunur.

MADDE 71 — Manevralarda satış yapılan ve hususî işaret ve alâmetlerle girilmesi yasak edilen yerlere girenler ve bu mahallere hayvan sokanlar 50 liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılırlar ve zararlarını tazmin ettirmek hakkından mahrum olurlar.

MADDE 72 — Bu kanunla kendisine verilen vazife ve salâhiyeti suiistimal eden veya Millî Müdafaa mükellefiyeti yolile alman her hangi bir şeye veya yapılan her hangi bir hizmete karşı makbuz vermeyen askerî şahıslar huzarda askerî ceza kanununun 115 nci ve se-

rarlarını tazmin ettirmek hakkından mahrum olurlar.

Müteferrik hükümler

MADDE 66 — Bu kanunun tatbiki esnasında ciheti askeriyece yapılacak bütün tebligat, kanunda başka merci gösterilmemesi halinde, doğrudan doğruya her mahallin en büyük mülkiye memuruna yapılır.

MADDE 67 — Bu kanunun hükümlerinden, mütekabiliyet şartile, aşağıda yazılanlar müstesnadır:

I - Yabancı Devletlerin sefarethane ve konsoloshaneleri ve bunlara ve diploması memurları ile siyasi murahhaslara aid eşya ve mevaddı saire ile nakil vasıtaları,

II - Yabancı Devletlerin fahrî konsoloslarına aid kağıtlara dairleri, «Bunların kağıtlarına itihaz edilmemiş olan gayri menkulleri ve ticaret malları bu istisnaya dahil değildir».

III - Bu maddeye dair daha müsaid muahede ve mukavelenameler hükümleri mahfuzdur.

MADDE 68 — Bu kanunun tatbiki tarzı bir nizamname ile tesbit olunur. Nizamnamede aşağıda yazılı hususlar bilhassa tasrih edilir:

I - Birinci fasılda:

Harb mükellefiyeti hakkında emir vermek ve bütün muameleleri yapmak salâhiyetini haiz makamların tayini ve bu muamelelerin ne gibi çerçeve ve şekiller içinde yapılacağı,

II - 7 nci maddede hakkında şahsan harb mükellefiyeti tatbik olunan kimselerden askerlik mükellefiyeti haricinde bulunanlara - İstihdamları devam ettiği müddetçe - verilecek ücret veya yevmiye veya tazminat miktarı ve ne suretle işe edilecekleri,

Hastalanır veya malûl olurlar veya vefat ederlerse haklarında yapılacak muamele,

III - Dördüncü fasılda:

Askerî binalardan başka yerlerde bu kanu-

ferberlikte 61 nci maddesine göre cezalandırılırlar.

Salâhiyet ve mezuniyeti olmadığı halde her hangi bir Millî Müdafaa mükellefiyeti muamelesi yapan askerî şahıslar askerî ceza kanununun 123 ncu maddesi mucibince ceza görürler.

Her iki halde de alâkalılar istirdad veya tazminat talep edebilirler.

Müteferrik hükümler

MADDE 73 — Bu kanunun tatbiki esnasında ciheti askeriyece yapılacak bütün tebligat, kanunda başka merci gösterilmemesi halinde, doğrudan doğruya her mahallin en büyük mülkiye memuruna yapılır.

MADDE 74 — Yabancı Devletlerin sefarethane ve konsoloshanelerile bunlara ve diplomasi memurlarına, siyasi murahhaslara ve konsoloslara aid eşya, nakil vasıtaları ve sair maddeler mütekabiliyet şartile bu kanun hükümlerinden müstesnadır. Yabancı Devletlerin fahrî konsoloslarına aid olan binaların, konsolosluk işlerini ifaya tahsis edilmemiş bulunan kısmı ile ticaret malları bu istisnaya dahil değildir.

Bu hususta daha müsaid bulunan muahede ve mukavelenameler hükümleri mahfuzdur.

MADDE 75 — Bu kanunun tatbiki tarzı neşri tarihinden itibaren bir sene zarfında tanzim olunacak bir nizamname ile tesbit olunur.

MADDE 76 — 6, 7, 8 nci fasıllarda yazılı müesseseler ve emvali ile 9 ncu fasılda yazılı eşyadan Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilenlere el koymadan evvel buraları işletenler veya mümessilleri ve bunlar bulunmazsa belediye teşkilâtı olan yerlerde 14 - XII - 1933 tarihli nizamnamenin 6 nci maddesinde yazılı belediye memurları huzurunda mevcut tesisat, malzeme ve mamûl ve mahsuller bir deftere yazılarak tesbit ve ziri sayımda bulunanlara imza ettirilir.

Bunun bir sureti komisyona, bir sureti de alâkalıya verilir.

nun iskâna aid hükümlerinin icrası tarzı, her rütbeye göre subaylarla askerî memurlara verilecek sükna hakkı, insan ve hayvanlar için iskân veya konaklamaya aid ücret veya yevmiye miktarı,

IV - 10 ncu maddede:

Tesellüm heyetlerinin kurulma tarzı,

V - 5 nci fasılda:

Motörsüz ve motörlü her türlü kara nakil vasıtalarının hazaarda ne suretle tahrir, tasnif ve defterlere kaydedileceği ve kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde icab ettikçe ne suretle celbedilecekleri.

MADDE 69 — Tekâlifi harbiyenin sureti tarhı hakkındaki 14 temmuz 1330 tarihli kanun ile 8 nisan 1334 tarihli zeyli ve seferberlikte vaziyet edilecek emakin ve mebanî hakkında 3 mart 1332 tarihli kanun ve tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının sureti teşekkülü hakkındaki 3 haziran 1329 tarihli ve 1506 numaralı kanun ve 17 ağustos 1305 tarihli tedariki vesaiti nakliye askeriyeye kanunnamesile bunun 53 ncü maddesine zeyledilen 30 mart 1926 tarihli ve 872 numaralı kanun ve vesaiti nakliye bahriyenin sureti tedariki hakkında 12 mart 1332 tarihli kanun lâğvedilmiştir.

MADDE 70 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 71 — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

7 - IV - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>T. F. Sılay</i>	<i>N. Tınaz</i>
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
<i>F. Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>H. Çakır</i>
S. İ. M. V.		G. İ. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>Rana Tarhan</i>	
Zr. V.	Mu. Mü. V.	Ti. V.
<i>Muhlis Erkmen</i>	<i>A. Çetinkaya</i>	<i>C. Erçin</i>

MADDE 77 — Aşağıda yazılı kanunlar kaldırılmıştır:

I - 28 ağustos 1305 tarihli vesaiti nakliye askeriyeye kanunu,

II - 28 ağustos 1305 tarihli vesaiti nakliye askeriyeye kanununa müzeyyel 29 eylül 1327 ve 14 şubat 1327, 11 teşrinievvel 1333 tarihli kanunlar,

III - 872 numaralı ve 30 mayıs 1926 tarihli kanun,

IV - Tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının sureti teşekkülü hakkında 1506 numaralı ve 2 haziran 929 tarihli kanun,

V - Tekâlifi harbiyenin sureti tarhı hakkında 14 temmuz 1330 tarihli kanun ile buna müzeyyel 8 nisan 1334 tarihli kanun,

VI - Seferberlikte vaziyet edilecek emakin ve mebanî hakkında 7 mart 1332 tarihli kanun,

VII - Vesaiti nakliye bahriyenin sureti tedariki hakkında 12 mart 1332 tarihli kanun,

MADDE 78 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 79 — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.